

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Навчально-науковий інститут економіки
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра економіки**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:
Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **І.І. Вініченко**
« ____ » _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за освітньо-професійною
програмою «Економіка» зі спеціальності 051 «Економіка» на тему:
«ОЦІНКА ТА ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ
ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА»**

Здобувач

Дерун О.Ю.

Науковий керівник,

к.е.н., доцент

Самілик Т.М.

Дніпро – 2021

Форма № Н-9.01
(затверджена наказом Міністерства
освіти і науки, молоді та спорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

**ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

Факультет: менеджменту і маркетингу

Кафедра: економіки

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма: «Економіка»

Освітній ступінь: «Магістр»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри,

д.е.н., проф.

_____ І.І. Вініченко

« _____ » _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу магістра студенту

Деруну Олексію Юрійовичу

1. **Тема роботи:** «Оцінка та обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства»

керівник роботи: Самілик Тамара Миколаївна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ДДАЕУ від « 13 » листопада 2020 р. № 2992.

2. **Строк подання студентом роботи:** 8 лютого 2021 року.

3. **Вихідні дані до роботи** Закони і законодавчі акти України, річні звіти господарства, району, статистична звітність, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література.

4. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** Вступ. 1. Теоретичні та методичні аспекти оцінки фінансового стану підприємства. 2. Сучасний стан діяльності господарства. 3. Обґрунтування резервів поліпшення фінансового стану господарства. Висновки та пропозиції.

5. **Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).** 1. Динаміка фінансових результатів ФГ "КАСКАД" за 2017-2019 рр. 2. Показники майнового стану ФГ "КАСКАД" за 2017-2019 рр. 3. Показники ліквідності ФГ "Каскад" за 2017-2019 рр.. 4. Показники фінансової стійкості ФГ "Каскад" за 2017-2019 рр. 5. Показники ділової

активності ФГ "Каскад" за 2017-2019 рр.. 6. Показники рентабельності ФГ "Каскад" за 2017-2019 рр. 7. Поточні витрати на вирощування та реалізацію малини червоної ремонтантних сортів. 8. Визначення показників ефективності проекту. 9. Індикатори ефективності проекту 10. Показники економічної ефективності вирощування розсади овочевих культур.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ 20.04.2020 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ і теоретичні та методичні аспекти оцінки фінансового стану підприємства	травень 2020	
2	Сучасний стан діяльності господарства	червень-липень 2020	
3	Обґрунтування резервів поліпшення фінансового стану господарства	вересень-жовтень 2020	
4	Висновки і пропозиції	листопад-грудень 2020	
5	Оформлення дипломної роботи	січень 2021	

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Оцінка та обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства»

Дипломна робота магістра: 96 с., 27 табл., 9 рис., 4 додатки, 30 літературних джерела.

Об'єктом дослідження є фінансовий стан та результати діяльності підприємства діяльності господарства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти визначення та покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає в оцінці та обґрунтуванні шляхів поліпшення фінансового стану підприємства.

Для досягнення зазначеної мети поставлено та вирішено такі **завдання:**

- проаналізовано теоретичні аспекти та ролі фінансового стану підприємства в ринкових умовах та методично обґрунтовано основні підходи до аналізу фінансового стану підприємства;

- здійснена комплексна оцінка фінансового стану діяльності підприємства;

- запропоновано та обґрунтовано основні резерви покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі фінансового аналізу. Інформаційну основу дипломної роботи становлять законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність підприємств в Україні; офіційні дані Державного комітету статистики України; фінансово-економічна та статистична документація ФГ "КАСКАД".

Для вирішення поставлених завдань використано такі методи дослідження: методи системного аналізу, методи причинно-наслідкового аналізу, методи порівняльного аналізу, методи прямого структурного аналізу.

Обробку даних здійснено з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретичних та науково-методичних положень щодо оцінки та обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства.

Найбільш вагомими результатами роботи, що мають наукову новизну, є такі:

дістали подальшого розвитку:

- обґрунтування доцільності та необхідності проведення фінансової діагностики підприємств в умовах високої конкуренції та зниження фінансової стійкості аграрних підприємств. Під час фінансового аналізу стійкості підприємств пропонується застосовувати основні методичні підходи абсолютних та відносних показників з урахуванням специфіки діяльності підприємств.

- аргументовано доведено зниження результатів господарської діяльності господарства під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів і, як наслідок, погіршення фінансового стану діяльності підприємства

- обґрунтовано резерви покращення фінансового стану господарства шляхом впровадження інвестиційного проекту з вирощування червоної малини ремонтних сортів.

Досліджено сутність «фінансового стану» господарства; встановлені основні фактори впливу на фінансову його стабільність; проаналізовані основні методичні підходи до оцінки фінансових результатів діяльності господарства; досліджено ресурсний його потенціал, показники ліквідності, платоспроможності, ділової активності, прибутковості, фінансової незалежності, визначено тип та рівень фінансового потенціалу господарства та доведено тенденцію до погіршення фінансових результатів його діяльності під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів; розглянуто основні напрями стратегічного розвитку господарства та їх послідовність і обґрунтовано доведено доцільність впровадження інвестиційного проекту з

виробництва червоної малина ремонтних сортів, з метою підвищення його фінансового стану.

Керівництвом господарства пропонується результати практичних досліджень впровадити в діяльність фермерського господарства «Каскад» Царичанського району Дніпропетровської області.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Фінансова стан підприємства, фінансова стабільність, методичні підходи, прибуток, ліквідність, платоспроможність, фінансова незалежність, ресурсний потенціал, економічна ефективність, інвестиційний проект, червона малина ремонтних сортів.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

Финансовая состояние предприятия, финансовая стабильность, методические подходы, прибыль, ликвидность, платежеспособность, финансовая независимость, ресурсный потенциал, экономическая эффективность, инвестиционный проект, красная малина ремонтных сортов.

KEYWORDS

Financial condition of the enterprise, financial stability, methodical approaches, profit, liquidity, solvency, financial independence, resource potential, economic efficiency, investment project, red raspberries of repair grades.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Фінансовий стан та його роль у ефективності господарської діяльності підприємства	10
1.2. Методика визначення фінансового стану діяльності підприємства	13
Висновки до першого розділу	38
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСТВА	40
2.1. Оцінка наявності та ефективності використання ресурсного потенціалу господарства	40
2.2. Аналіз фінансового стану господарства	46
Висновки до другого розділу	63
РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ГОСПОДАРСТВА	65
3.1. Виробничий план інвестиційного проекту вирощування червоної малини ремонтантних сортів.	65
3.2. Ефективність впровадження інвестиційного проекту вирощування червоної малини ремонтантних сортів.	74
Висновки до третього розділу	83
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Актуальність теми. Найважливішою складовою аналізу діяльності підприємства є аналіз його фінансового стану, який характеризує здатність підприємства самостійно вести виробничо-господарську діяльність, бути конкурентоспроможним на ринку, мати конкурентні переваги перед іншими підприємствами галузі, розвивати власну виробничу та фінансову діяльність незалежно від внутрішніх факторів впливу на підприємство.

Тому, в сучасних умовах ринкової економіки, все більше набуває уваги аналіз фінансових результатів діяльності підприємства, його ліквідність, платоспроможність, майновий стан тощо. Адже саме ці показники дають можливість підприємству самостійно обирати види та напрями економічної діяльності, планувати стратегічні напрями розвитку підприємства, враховуючи, як власні цілі (максимізація прибутку), так і зовнішні – максимальне задоволення потреб населення.

Проблем аналізу фінансової стійкості підприємства завжди приділяли увагу видатні науковці і практики, серед яких варто відмітити наступних: І.О. Бланк, Л.Д. Буряк, Л.Д. Білик, Ю.С. Цал-Цалко, А.М. Поддєрьогін, О.І. Барановський, О.Д. Василик, Т.М. Ковальчук, Л.А. Лахтіонова, О.О. Терещенко, С.І. Шкарабан, М.І. Яцків, М.Я. Дем'яненко та ін. Однак не всі теоретичні та практичні аспекти та проблеми фінансової стійкості підприємств в умовах ринкової економіки є висвітленими. А отже, досі залишаються проблеми, як теоретико-методологічного, так і прикладного характеру, що потребують свого розв'язання. Це актуалізує тему дипломної роботи і соціально-економічне значення наукових результатів дослідження.

Об'єктом дослідження є фінансовий стан та результати діяльності підприємства діяльності господарства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти визначення та покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає в оцінці та обґрунтуванні шляхів поліпшення фінансового стану підприємства.

Для досягнення зазначеної мети поставлено та вирішено такі **завдання**:

- проаналізовано теоретичні аспекти та ролі фінансового стану підприємства в ринкових умовах та методично обґрунтовано основні підходи до аналізу фінансового стану підприємства;

- здійснена комплексна оцінка фінансового стану діяльності підприємства;

- запропоновано та обґрунтовано основні резерви покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі фінансового аналізу. Інформаційну основу дипломної роботи становлять законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність підприємств в Україні; офіційні дані Державного комітету статистики України; фінансово-економічна та статистична документація ФГ "КАСКАД".

Для вирішення поставлених завдань використано такі методи дослідження: методи системного аналізу, методи причинно-наслідкового аналізу, методи порівняльного аналізу, методи прямого структурного аналізу. Обробку даних здійснено з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретичних та науково-методичних положень щодо оцінці та обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства.

Найбільш вагомими результатами роботи, що мають наукову новизну, є такі:

дістали подальшого розвитку:

- обґрунтування доцільності та необхідності проведення фінансової діагностики підприємств в умовах високої конкуренції та зниження фінансової стійкості аграрних підприємств. Під час фінансового аналізу

стійкості підприємств пропонується застосовувати основні методичні підходи абсолютних та відносних показників з урахуванням специфіки діяльності підприємств.

- аргументовано доведено зниження результатів господарської діяльності господарства під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів і, як наслідок, погіршення фінансового стану діяльності підприємства

- обґрунтовано резерви покращення фінансового стану господарства шляхом впровадження інвестиційного проекту з вирощування червоної малини ремонтних сортів.

Практичне значення одержаних результатів дипломного дослідження полягає в розробці конкретних пропозицій та рекомендацій щодо поліпшення фінансового стану підприємства шляхом впровадження інвестиційного проекту вирощування червоної малини ремонтантних сортів.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Дипломна робота складається з реферату, вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків та пропозицій, переліку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дипломної роботи становить 96 сторінок. Перелік використаних джерел становить 30 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Фінансовий стан та його роль у ефективності господарської діяльності підприємства

Діяльності суб'єктів господарювання в умовах ринкових відносин з однієї сторони передбачає свободу права вибору економічних видів діяльності та форм господарювання, але з іншої сторони вимагає стійкого фінансового стану підприємства. Адже саме фінансова стабільність суб'єктів господарювання є запорукою майбутнього успіху. Тому все більше підприємств намагаються приділяти увагу саме своєчасному і якісному фінансово-економічному аналізу підприємства. Ліквідність, платоспроможність, фінансова незалежність – це показники, за допомогою яких розкривається можливість підприємства отримувати кредити у кредитних установах, своєчасно сплачувати всі свої заборгованості, створювати потужний потенціал підприємства, розвивати власний бізнес на підставі отримання стабільних прибутків.

Особливого значення має систематичний аналіз фінансової діяльності підприємств для малих та середніх за розміром підприємств. Адже саме ці підприємства мають високий відсоток ризику збанкрутитися в умовах високої конкуренції. Крім того, діагностика фінансового потенціалу підприємства надає можливості напрацювати основні напрями стратегічного розвитку.

Отже, ринкові умови господарювання передбачають, що жодне підприємство не зможе раціонально та ефективно працювати на ринку без систематичного і якісного фінансового аналізу, завдяки якому визначається фінансова стабільність суб'єкта господарювання.

Питанням визначення змісту фінансового стану підприємства займалися такі науковці, як І.О. Бланк, Л.Д. Буряк, Л.Д. Білик, Ю.С. Цал-Цалко, А.М. Поддєрьогін, О.І. Барановський, О.Д. Василик, Т.М. Ковальчук, Л.А. Лахтіонова, О.О. Терещенко, С.І. Шкарабан, М.І. Яцків, М.Я. Дем'яненко та ін. [1]

Питання оцінки фінансового стану підприємств розглядалися у працях зарубіжних науковців і практиків: В.А. Русак, О.М. Волкової, А.І. Гінзбурга, А.І. Ковальова, І.Т. Балабанова, В.Д. Новодворського, В.М. Родіонової, Н.О. Русак, Р.С. Сайфуліна, Г.В. Савицької, А.Д. Шеремета та ін. [1]

Щодо визначень поняття «фінансового стану» науковцями, то більшість із них повторюють трактування за Методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Вони визначають це поняття як комплексне, що характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства, або як економічну категорію зі своєю специфікою.

Підходи до визначення сутності категорії «фінансовий стан підприємства» подано у таблиці 1.1.

Фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, яка встановлює спроможність підприємства до: своєчасного фінансування своєї господарської діяльності, рівень довіри у кредиторів та партнерів, можливість визначати та планувати стратегічні напрями діяльності.

Результати фінансового стану товаровиробника визначають його можливість співпрацювати з банківськими установами, постачальниками сировини, дозволяє встановити потенційних інвесторів підприємства. Для підприємства, як і для його партнерів, становить інтерес не тільки фактичний стан справ, тобто те, що було, а й очікуваний фінансовий стан.

Отже, фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, що є результатом тісної взаємодії усіх складових частин системи фінансових відносин суб'єктів господарювання, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [2].

Таблиця 1.1.

Підходи до визначення сутності категорії «фінансовий стан підприємства»

Автор	Зміст категорії
Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємств, визначається сукупністю виробничо- господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів».
М.Д. Білик [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...реальна (фіксована на момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка».
І.О. Бланк [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...рівень збалансованості окремих структурних елементів активів та капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання».
О.В. Крухмальов [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства».
Г.В. Савицька [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу».
Ю.С. Цал-Цалко [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...комплексне поняття, що характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими відносинами з іншими суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю».
О.В. Павловська, [1] Т.О. Фролова [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...співвідношення структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства та їхніх джерел».
І.Ф. Прокопенко [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...економічна категорія, що відображає стан капіталу у процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до розширення своєї діяльності».
М.Ф. Коробов [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності».
М.Я. Дем'яненко [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу».
А.М. Поддєрьогін [1]	Фінансовий стан підприємства – це «...комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо- господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів».

Основними завданнями діагностики фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- всебічне дослідження забезпеченості та ефективного і раціонального використання матеріальних ресурсів підприємства; стабільність і своєчасність надходження власних оборотних коштів;
- оцінка тенденцій та стану ліквідності підприємства, його платоспроможності та фінансової стійкості;
- ідентифікація підприємства на фінансовому ринку та оцінка його конкурентного статусу;
- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;
- визначення раціонального використання фінансових ресурсів [2].

1.2 Методики визначення фінансового стану діяльності підприємства

Діагностика фінансового стану суб'єкта господарювання є важливим етапом у процесі розробки планів та прогнозів фінансового оздоровлення товаровиробників.

Менеджер підприємства завдяки результатам діагностики фінансової діяльності завжди отримує частину інформативних індикаторів, які надають можливості об'єктивно оцінити фінансовий стан товаровиробника.

При цьому, менеджер підприємства може мати на меті визначення та оцінювання різних аспектів фінансової діяльності підприємства. Це може бути: поточний стан фінансової діяльності товаровиробника, аналіз фінансових перспектив тощо.

Аналіз фінансового стану - це частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємозв'язаних розділів: фінансового і управлінського аналізу.

Поділ аналізу на дві частини (фінансовий та управлінський) пояснюється розподілом системи бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський облік. Ці види аналізу тісно переплітаються між собою, мають спільну інформаційну базу (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Місце фінансового аналізу у загальній системі аналізу господарської діяльності підприємства [2]

Значуща роль у досягненні стабільного фінансового стану належить аналізу. Розрізняють внутрішній і зовнішній аналіз фінансового стану підприємства.

Внутрішній аналіз здійснюється для потреб керування підприємством. Результати такого аналізу використовуються для прогнозування, планування фінансового стану підприємства і контролю за ним.

Метою даного аналізу є забезпечення планомірного надходження грошових коштів і розміщення власних і позикових коштів найбільш оптимальним способом, щоб створити умови для нормального функціонування підприємства і максимізації прибутку.

Зовнішній аналіз фінансового стану здійснюється інвесторами, постачальниками ресурсів, контролюючими органами на основі інформації, що публікується, звітності. Його мета – встановити можливість вигідного

вкладення коштів, щоб забезпечити максимум прибутку і виключити ризик втрати [3].

Сутність внутрішнього аналізу фінансової діяльності підприємства полягає в послідовному дослідженні майнового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності, визначенні фінансової стабільності та його активності на ринку, кінцевих результатах діяльності – прибутковості та рентабельності

Основними прийомами діагностики (в частині аналізу) фінансового стану суб'єктів господарювання є:

1) часовий або горизонтальний аналіз, сутність якого полягає в порівнянні поточного року з базовим або попереднім роком за усіма складовими частинами балансу підприємства та фінансовими результатами його діяльності;

2) структурний або вертикальний аналіз, сутність якого полягає у визначенні питомої ваги кожного складового елемента балансу підприємства та встановленні їх впливу на зміну валюти балансу. Що ж стосується звіту про фінансові результати діяльності підприємства, то тут також визначається питома вага кожного його елемента в загальній сумі виручки.

Вертикальний аналіз дає можливість побачити структуру засобів виробництва підприємства та їх джерел. Основними причинами, які обґрунтовують доцільність такого аналізу є: по-перше, відносні показники дозволяють здійснювати міжгосподарські порівняння результатів діяльності товаровиробників та їх економічного потенціалу, які різняться за величиною застосованих ресурсів та інших кількісних показників; по-друге, відносні показники частково зменшують негативний вплив інфляційних процесів, які можуть істотно спотворювати абсолютні показники фінансової звітності і тим самим ускладнити їх зіставлення в динаміці.

Необхідно зауважити, що горизонтальний і вертикальний аналіз доповнює один одного.

До переваг вертикального аналізу відноситься можливість:

-вивчати результати фінансово-господарської діяльності на основі відносних показників, що згладжують вплив суб'єктивних зовнішніх факторів, яке має місце при роботі з абсолютними показниками і утрудняє їх зіставлення в динаміці;

-проводити міжгосподарські порівняння різних організацій, що розрізняються за величиною використовуваних ресурсів і іншими показниками обсягу.

3) трендовий аналіз – передбачає наявність інформації протягом певного періоду часу, на підставі якого встановлюються (визначаються) основні тенденції показників в динаміці. Застосовуючи метод екстраполяції встановлюється майбутнє значення головних показників, прогнозується фінансовий стан підприємства у перспективі;

4) аналіз коефіцієнтів (відносних показників), на підставі якого проводяться співставлення окремих складових балансу між собою та/або у поєднанні із складовими частинами фінансового звіту підприємства. Дані співставлення дозволяються встановити ліквідність підприємства, його платоспроможність, конкурентоспроможність, фінансову незалежність, а відповідно, і фінансову стабільність підприємства, ділову активність та кінцеві результати діяльності підприємства.

5) порівняльний аналіз здійснюється з метою співставлення розрахункових показників даного підприємства з цими ж показниками за попередні роки та з показниками інших підприємств-конкурентів у відповідній галузі.

6) факторний аналіз здійснюється з метою встановлення впливу окремих факторів на результативний показник. До того ж факторний аналіз може бути прямим (результативний показник розділяють на складові частини) і зворотнім (частини результативного показника поєднують між собою). Даний аналіз, як правило, здійснюється за допомогою моделювання (детермінованого та стохастичного);

7) спеціальний аналіз - прогноз наявних грошей, аналіз взаємозв'язку прибутку - обсягу реалізації - ціни, аналіз руху грошових коштів тощо.

Фінансова стійкість товаровиробника суттєво залежить від доцільності і розмірів вкладення грошових коштів в той або інший актив підприємства. адже суттєве перевищення нематеріальних активів над матеріальними може призвести до нераціонального та не ефективного їх використання, і навпаки, що в результаті негативно відбивається на кінцевих фінансових результатах діяльності підприємства. Також відсутність оптимального співвідношення наявних фінансових ресурсів та виробничих запасів на підприємстві може негативно вплинути на ліквідність товаровиробника.

Отже, у процесі аналізу фінансової діяльності суб'єкта господарювання можуть застосовуватися різноманітні методи та прийоми аналізу. Їх кількість та різноманітність використання залежать від конкретних цілей аналізу та завдань в кожному конкретному випадку [14].

Тепер більш детально розглянемо основні показники, за допомогою яких здійснюється аналіз фінансового стану підприємства.

1.2.1 Аналіз майнового стану (капіталу) підприємства

Діагностика майнового стану товаровиробника (в частині його аналізу) дозволяє встановити джерела формування майнового потенціалу підприємства, зміни складових його частин та структурне співвідношення кожної складової частини.

Головними методами оцінки та аналізу майна є вертикальний та горизонтальний методи, що використовуються під час аналізу балансу [4].

Основними показниками, що характеризують майновий стан підприємства є:

1) частка основних засобів в активах балансу підприємства, яка визначається як співвідношення залишкової вартості основних засобів до

загальної суми активів і показує частку коштів, які інвестовані у основні засоби підприємства.

$$\text{Чо.з} = \frac{\text{р1010 активу балансу}}{\text{р1300 активу балансу}}$$

2) коефіцієнт зносу основних засобів. Визначається як співвідношення зносу основних засобів до первісної вартості основних засобів і відбиває рівень фізичного і морального зносу

$$\text{Кз.о.з} = \frac{\text{р1012 активу балансу}}{\text{р1011 активу балансу}}$$

3) Коефіцієнт придатності основних засобів. Визначається як співвідношення залишкової вартості основних засобів до їх первісної вартості. Показує рівень придатності основних засобів до використання під час виробничої діяльності.

У сумі ці два коефіцієнти дають одиницю. Тому для розуміння сучасного майнового стану підприємства достатньо розрахувати лише один із показників.

4) коефіцієнт оновлення основних засобів. Визначається як співвідношення додаткової первісної вартості основних засобів за звітний період до загальної їх вартості. Характеризує рівень фізичного та морального оновлення основних засобів.

Ко.о.з

$$= \frac{\text{р1011 балансу за поточний рік} - \text{р1011 балансу за попередній рік}}{\text{р1011 балансу за поточний рік}}$$

5) Коефіцієнт вибуття - розраховується як відношення вартості основних засобів, що вибули за період до вартості основних засобів на початок періоду.

Якщо в динаміці коефіцієнт оновлення зростає, це є позитивною тенденцією. Важливо також, щоб коефіцієнт вибуття був меншим за коефіцієнт оновлення.

б) Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах визначається як відношення довгострокових фінансових інвестицій до суми активів і характеризує частку фінансових інвестицій у валюті балансу

$$\text{Чд. ф. і} = \frac{\text{р1030 активу балансу} + \text{р1035 активу балансу}}{\text{р1030 активу балансу}}$$

7) Коефіцієнт мобільності активів дорівнює відношенню мобільних активів до немобільних активів і показує, скільки обігових коштів припадає на одиницю необігових коштів

$$\text{Км. а} = \frac{\text{р1195 активу балансу}}{\text{р1095 активу балансу}}$$

Для характеристики майна підприємства також можуть використовуватися інші коефіцієнти. Зокрема, показник «сума господарських засобів, що знаходяться в розпорядженні підприємства», дає узагальнену вартісну оцінку активів, що значаться на балансі підприємства. Це облікова оцінка, не збігається з сумарною ринковою оцінкою його активів. Зростання цього показника свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства.

1.2.2 Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства є важливою частиною аналізу фінансового стану підприємства. Саме ця частина аналізу дає уявлення про можливість своєчасних та повних розрахунків підприємства по короткостроковим зобов'язанням перед контрагентами.

Поняття «ліквідності» і «платоспроможності» не є тотожними.

Ліквідність показує здатність актив підприємства трансформуватися у грошові кошти за певний період часу. Чим коротшим буде даний період, тим вища ліквідність активів.

Платоспроможність показує здатність і можливість підприємства вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами, партнерами та державою

Взаємозв'язок між платоспроможністю та показниками ліквідності надано на рисунку 1.2.

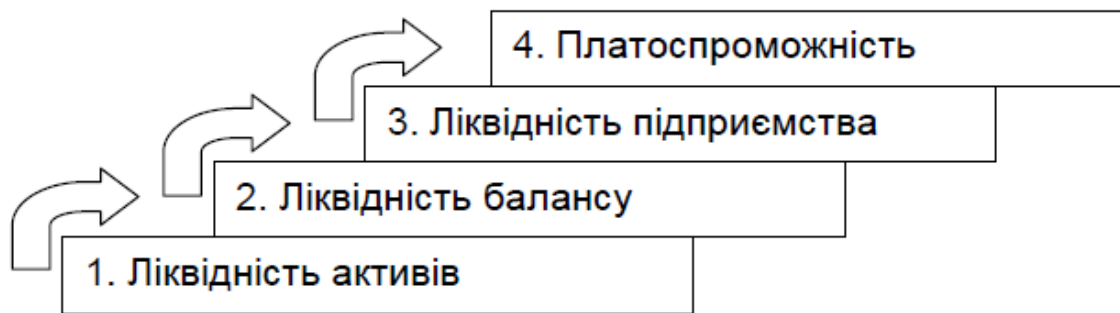

Рис. 1.2. Взаємозв'язок між платоспроможністю та показниками ліквідності

У процесі здійснення фінансового аналізу товаровиробника потрібно розуміти які з активів підприємства є більш ліквідними, а які навпаки.

Активи підприємства, в залежності від їх ліквідності, поділяються на наступні групи:

1) Найбільш ліквідні активи (**A1**) - це гроші, короткострокові фінансові вкладення, цінні папери.

2) Активи, що швидко реалізуються, (**A2**) – активи, для яких потрібен певний час, щоб перетворити їх на гроші. До даної групи відноситься дебіторська заборгованість.

3) Активи, що реалізуються повільно (**A3**) - запаси та інші оборотні активи.

4) Активи, що важко реалізуються (**A4**). Складовою частиною цієї групи є статті першого розділу активу балансу підприємства.

Перші три групи – це групи, які формують оборотний капітал підприємства, який протягом року постійно змінюється. До четвертої групи відносяться нематеріальні активи, що формують основний капітал підприємства.

Пасивна частина балансу підприємства складається з власного та залученого капіталу. в залежного від періоду погашення по зобов'язаннях залучений капітал поділяється на наступні групи:

- 1) Негайні пасиви (**П1**) - це кредиторська заборгованість.
- 2) Короткострокові пасиви (**П2**) – це короткострокові кредити банківських установ, сплата відсотків за довгостроковими кредитами, векселі видані.
- 3) Довгострокові пасиви (**П3**). До даної групи відносяться довгострокові зобов'язання.
- 4) Постійні пасиви (**П4**) - Власний капітал підприємства.

Ліквідне підприємство – це підприємство, у якого поточні активи перевищують поточні зобов'язання.

До основних показників ліквідності відносять:

1). **Коефіцієнт поточної ліквідності (загальної, покриття)(Кпл)**, який визначається як відношення усіх поточних активів до поточних зобов'язань і показує фактичну наявність поточних активів (запасів, грошей, тощо) яка припадає на одиницю короткострокових зобов'язань. Норматив даного показника складає для наших підприємств – більше 1, а оптимальне значення від 2,0 до 2,5.

$$Кпл = \frac{p1195 \text{ активу балансу}}{p1695 \text{ пасиву балансу}}$$

2). Коефіцієнт швидкої (проміжної, термінової) ліквідності (Кшл) – відношення суми грошових коштів, поточних фінансових інвестицій та

дебіторської заборгованості до поточних зобов'язань. Норматив показника складає від 0,6 до 0,8.

$$K_{шл} = \frac{p1195 \text{ активу балансу} - p1100 \text{ активу балансу}}{p1695 \text{ пасиву балансу}}$$

3) Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал) визначається відношенням найбільш ліквідних активів до поточних зобов'язань. Нормативні межі показника складають 0,2 – 0,3.

$$K_{ал} = \frac{p1160 \text{ активу балансу} + p1165 \text{ активу балансу}}{p1695 \text{ активу балансу}}$$

4) Власні оборотні кошти (ВОК).

$$ВОК = p1495 \text{ пасиву балансу} - p1095 \text{ активу балансу}$$

5). Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами (Квок).

За допомогою даного показника можна відслідкувати, яка частина оборотних ресурсів фінансується власними коштами. Із зростанням даного показника збільшується платоспроможність товаровиробника.

$$K_{вок} = \frac{p1495 \text{ пасиву балансу} - p1095 \text{ активу балансу}}{p1195 \text{ активу балансу}}$$

б) Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами (Кзвок). Показник показує, яка частка виробничих запасів на підприємстві фінансується власними коштами. Рекомендується щоб даний показник був не нижче 0,5.

$$K_{звок} = \frac{p1495 \text{ пасиву балансу} - p1095 \text{ активу балансу}}{p1100 \text{ активу балансу}}$$

7) Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів (Кманвок). Показує питому вагу грошових коштів на підприємстві у загальній сумі абсолютно ліквідних балансових активах. Для підприємства зростання даного показника є позитивною тенденцією результатів його діяльності.

$$K_{\text{ман.вок}} = \frac{p1165 \text{ активу балансу}}{p1495 \text{ пасиву балансу} - p1095 \text{ активу балансу}}$$

8) Коефіцієнт покриття запасів (Кпокр.вок). Для фінансової стійкості товаровиробника, даний показник повинен бути більшим за одиницю. В протилежному випадку, підприємство буде вважатись фінансово нестійким.

$$д. ф. і = \frac{ВОК + p1600 \text{ пасиву балансу} + p1615 \text{ пасиву балансу}}{p1100 \text{ активу балансу}}$$

Для достовірності аналізу ліквідності підприємства рекомендується враховувати особливості виробничої діяльності товаровиробника та індивідуальних компонентів поточних активів і поточних зобов'язань [4].

1.2.3 Аналіз фінансової стійкості та стабільності підприємства

Однією з найважливіших умов виживання підприємств в умовах фінансової кризи й основою їх стійкого фінансового стану є фінансова стабільність.

Фінансова стабільність — це здатність підприємства досягати стану фінансової рівноваги при збереженні достатнього ступеня фінансової стійкості й підтримувати цей стан у довгостроковій перспективі при

ефективному управлінні фінансами. Основними складовими фінансової стабільності є фінансова рівновага й фінансова стійкість.

Фінансова рівновага підприємства — це відповідність обсягів формування й використання (споживання) власних фінансових ресурсів. Вона досягається оптимізацією співвідношення між часткою коштів, що капіталізуються і тією їх часткою, що направляється на споживання, а також узгодженням джерел формування й напрямків використання власних фінансових ресурсів, встановленням оптимального співвідношення між зовнішніми й внутрішніми джерелами власних фінансових ресурсів. Досягнення фінансової рівноваги в значній мірі залежить від ефективності облікової політики підприємства, політики формування й розподілу прибутку підприємства, амортизаційної, дивідендної, емісійної політики й т. ін.

Фінансова стійкість — це такий стан фінансових ресурсів підприємства, при якому раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стійкої прибутковості й забезпечення процесу розширеного відтворення. Кожне підприємство повинне визначити межі своєї фінансової стійкості. Недостатня фінансова стійкість підприємства може привести до його неплатоспроможності, а зайва буде сприяти створенню «зайвих» запасів і резервів, у зв'язку з чим виростуть видатки на їхнє утримання, буде спостерігатися недоотримання прибутку й гальмування темпів економічного розвитку підприємства[5].

Існує вісім методичних підходів аналізу фінансової стійкості, кожен з яких має індивідуальний алгоритм здійснення та особисті відмінні ознаки.

До них належать:

- Агрегатний підхід;
- Коефіцієнтний підхід;
- Маржинальний підхід;
- Бальний підхід;
- Балансовий підхід;
- Інтегральний підхід;

- Факторний підхід;
- Матричний підхід.

Найбільш відомими та досить часто використовуваними в аналізі фінансової стійкості підприємства є два підходи: коефіцієнтний та агрегатний. Основою агрегатного підходу є аналіз абсолютних показників, на підставі яких встановлюється рівень та тип фінансової стійкості товаровиробника.

Сутність коефіцієнтного підходу оцінки фінансової стійкості підприємства полягає в обчисленні та аналізі багатьох фінансових коефіцієнтів. Методичний підхід до визначення фінансової стійкості за допомогою фінансових коефіцієнтів є найпоширенішим.

Згідно науковим дослідженням, в методиці оцінки фінансової стабільності діяльності товаровиробників виділяють два підходи. Згідно першого підходу, для оцінки фінансової стійкості підприємства достатньо визначити коефіцієнти, що засновані на аналізі лише пасивної частини балансу підприємства. Але ж, дана методика не дає можливості засвідчитись в які частину активу балансу спрямовуються ті кошти підприємства, які відображаються в пасивній його частині. Відповідно до вище зазначеного, більш повним буде інший підхід до встановлення і оцінки фінансової стійкості підприємства, а саме підхід, який враховує аналіз, як активної, так і пасивної частини балансу у їх поєднанні. [7].

Завдяки світовій та вітчизняній практиці фінансового аналізу було розроблено систему відносних показників (фінансових коефіцієнтів), які характеризують фінансову стійкість підприємства. Всю систему показників можна поділити на наступні три групи: [6].

1. Показники структури джерел формування капіталу, що характеризують співвідношення між розділами пасиву балансу.

- коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, концентрації власного капіталу);
- коефіцієнт фінансової залежності;

Оцінка показників фінансової стійкості (незалежності)

Показник	Формула розрахунку	Формула розрахунку з використанням статей форм звітності	Примітка
Коефіцієнт незалежності (автономії, власного капіталу)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Підсумок пасиву балансу}}$	Кавтономії $= \frac{p1495 \text{ пасиву балансу}}{p1900 \text{ пасиву балансу}}$	Нормативне значення показника > 0,5
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (коефіцієнт загальної заборгованості)	$\frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Підсумок пасиву балансу}}$	Кзаборгованості $= \frac{p1595 + p1695 \text{ пасиву балансу}}{p1900 \text{ пасиву балансу}}$	< 0,5. 0,7 – критичне значення.
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{1}{\text{Коефіцієнт незалежності}}$	Кзалежності $= \frac{p1900 \text{ пасиву балансу}}{p1495 \text{ пасиву балансу}}$	Критичне значення - 2
Коефіцієнт фінансової стабільності (стійкості)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Позиковий капітал}}$	Кстабільності $= \frac{p1495 \text{ пасиву балансу}}{p1595 + 1695 \text{ пасиву балансу}}$	> 1. Критичне значення – 1.
Коефіцієнт заборгованості (коефіцієнт фінансового ризику або фінансового важелю)	$\frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Власний капітал}}$	Кризису $= \frac{p1595 + p1695 \text{ пасиву балансу}}{p1495 \text{ пасиву балансу}}$	Оптимальне значення даного коефіцієнту ≤ 0,5. Критичне значення – 1.
Показник фінансового лівериджу (коефіцієнт залежності від довгострокових зобов'язань)	$\frac{\text{Довгострокові пасиви}}{\text{Власний капітал}}$	Клівериджу $= \frac{p1595 \text{ пасиву балансу}}{p1495 \text{ пасиву балансу}}$	≤ 0,25
Коефіцієнт маневреності власних коштів	$\frac{\text{Чисті оборотні активи (або власні оборотні засоби)}}{\text{Власний капітал}}$	Кманевреності $= \frac{p1495 \text{ пас. бал.} - p1095 \text{ ак. бал.}}{p1495 \text{ пасиву балансу}}$	Показує, яка частка власного капіталу знаходиться в обороті, а яка капіталізована.
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{\text{Довгострокові пасиви}}{\text{Довгострокові пасиви} + \text{власний капітал}}$	Кдзпк $= \frac{p1595 \text{ пасиву балансу}}{p1595 + p1495 \text{ пасиву балансу}}$	Коефіцієнт довгострокового залучення коштів та коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих вкладень у сумі дають 1
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Довгострокові пасиви} + \text{власний капітал}}$		

- коефіцієнт концентрації позичкового капіталу (коефіцієнт загальної заборгованості);
- коефіцієнт фінансової стабільності (стійкості);
- коефіцієнт фінансового ризику (заборгованості);
- коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів;
- показник фінансового лівериджу (коефіцієнт залежності від довгострокових зобов'язань).

2. Показники стану оборотних активів, що характеризують співвідношення між розділами та статтями активу й пасиву балансу.

- коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами;
- коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами;
- коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів.

3. Показники стану основного капіталу, що характеризують співвідношення між розділами та статтями активу балансу.

- коефіцієнт виробничого потенціалу;
- коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні;
- коефіцієнт нагромадження амортизації;
- коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів.

Основні коефіцієнти, що характеризують фінансову стійкість підприємства надано у таблиці 1.2.

1.2.4 Аналіз показників ділової активності підприємства

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється у швидкості обороту його коштів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних коефіцієнтів оборотності. Основні з яких надано у таблиці 1.3 [8].

Показники ділової активності підприємства

Показник	Формула розрахунку	Формула розрахунку з використанням статей форм звітності	Примітка
Показники оборотності активів (коефіцієнт трансформації капіталу, ресурсовіддача)	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середній підсумок балансу}}$	$\text{Коа} = \frac{\text{р2000 звіту про ф. р.}}{(\text{р1300 пот. та зві. року ак. бал.})/2}$	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середня дебіторська заборгованість}}$	$\text{Кодз} = \frac{\text{р2000 звіту про ф. р.}}{(\text{рр1125} + \text{р1135} + \text{1136} + \text{1155 пот. та зв. р.})}$	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Середня кредиторська заборгованість}}$	$\text{Кодз} = \frac{\text{р2000 звіту про ф. р.}}{(\text{сума рр1615 по 1630 пот. та зв. р. ф1})/2}$	Зростання коефіцієнта означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, зниження – ріст покупок у кредит
Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	$\frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середні виробничі запаси}}$	$\text{Комз} = \frac{\text{р2050 звіту про ф. р.}}{(\text{рр1100} + \text{р1103} + \text{1110 пот. та зв. р. акт. ф1})/2}$	Зниження показника свідчить про відносне збільшення виробничих запасів або про зниження попиту на готову продукцію
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня величина власного капіталу}}$	$\text{Ковк} = \frac{\text{р2000 звіту про ф. р.}}{(\text{р1495 пот. та зв. р. пас. бал.})/2}$	
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня вартість основних фондів}}$	$\text{Коосз} = \frac{\text{р2000 звіту про ф. р.}}{(\text{р1011 пот. та зв. р. пас. бал.})/2}$	
Коефіцієнт оборотності засобів	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня величина оборотних активів}}$	$\text{Кооз} = \frac{\text{р2000 звіту про ф. р.}}{(\text{р1195} + \text{р1200 пот. та зв. року ак. бал.})/2}$	

1.2.5 Аналіз динаміки прибутку та рентабельності підприємства і факторів, що на них впливають

Прибуток є однією з основних економічних категорій, що відображає відносини, які складаються в процесі виробництва.

Прибуток – це виражений у грошовій формі результат підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, та виражає собою різницю між сукупним доходом і сукупними витратами, понесеними в процесі здійснення цієї діяльності. Прибуток характеризує абсолютну ефективність роботи підприємства.

При проведенні аналізу фінансових результатів діяльності підприємства велике значення має правильність розуміння економічної суті прибутку і структурних її елементів, що формують цей показник. В таблиці 1.4 представлені класифікації прибутку.

Таблиця 1.4

Класифікація прибутку

ОЗНАКА	ЗНАЧЕННЯ
<i>По видах господарської діяльності</i>	- прибуток від основної операційної діяльності; - прибуток від інвестиційної діяльності; - прибуток від фінансової діяльності.
<i>По складу елементів, що включаються</i>	- маржинальний (валовий) прибуток; - загальний фінансовий результат звітного періоду; - прибуток до оподаткування; - чистий прибуток.
<i>Залежно від характеру діяльності підприємства</i>	- прибуток від звичайної діяльності; - прибуток надзвичайних ситуацій.
<i>По характеру оподаткування</i>	- оподаткований податком прибуток відповідно до податкового законодавства; - неоподатковуваний прибуток відповідно до податкового законодавства.
<i>По ступеню обліку інфляційного чинника</i>	- номінальний прибуток; - реальний прибуток, - скоректований на темп інфляції в звітному періоді.
<i>По економічному змісту</i>	- бухгалтерський прибуток; - економічний прибуток.
<i>По характеру використання</i>	- капіталізований прибуток; - споживаний прибуток.

Структурно-логічна схема формування фінансових результатів підприємства представлена на рисунку 1.3.

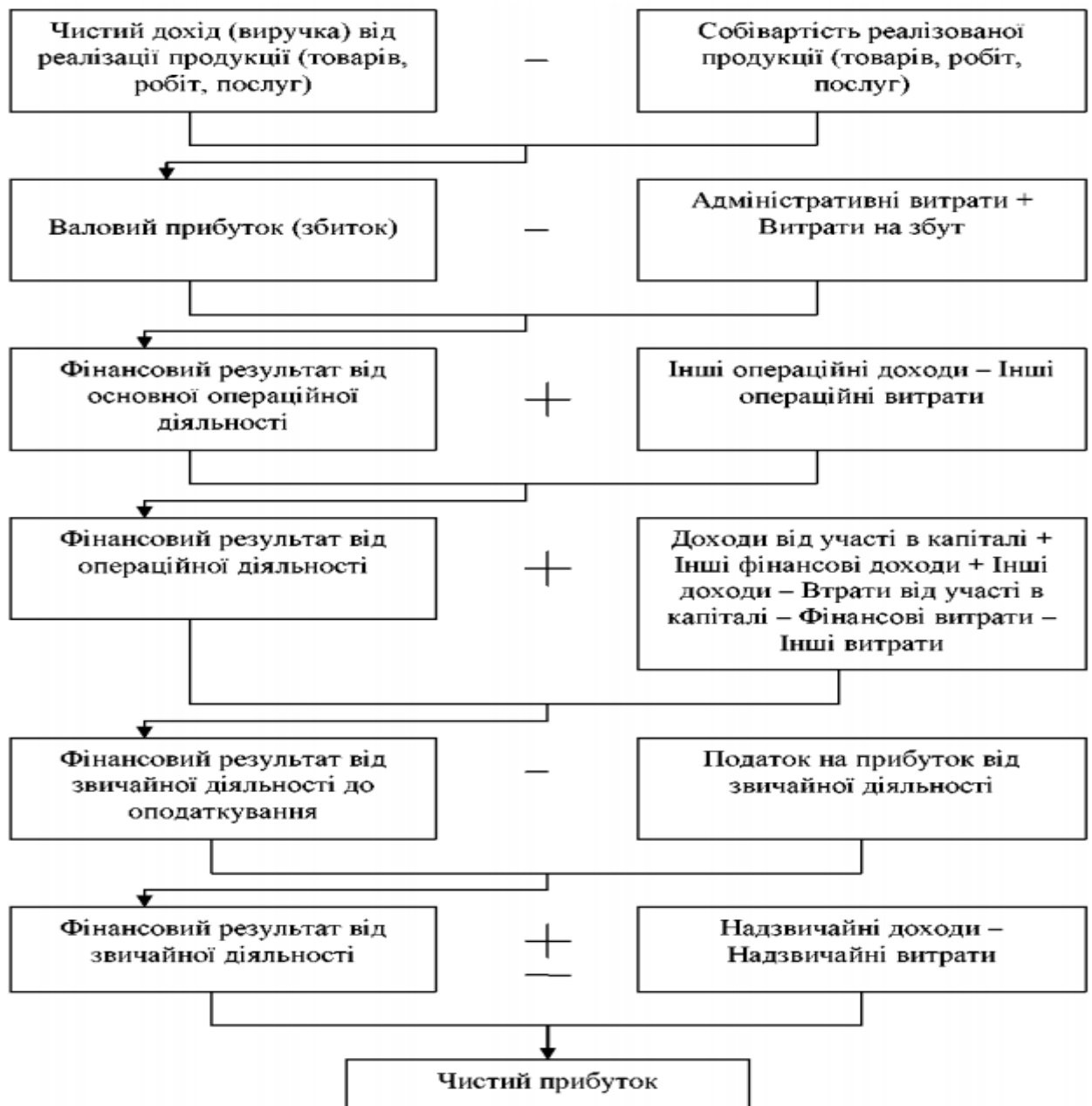

Рис 1.3. Модель формування фінансових результатів підприємства

Згідно вище наведеної моделі формування фінансових результатів діяльності товаровиробника, підприємства можуть визначати і формувати наступні види прибутків: валовий прибуток (маржинальний дохід), фінансові результати від основної операційної діяльності, фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування, чистий прибуток (збиток).

Фінансові результати діяльності товаровиробників характеризуються, як абсолютними показниками (прибуток, збиток), так і відносними показниками, де критерієм ефективності роботи підприємства є різні види його рентабельності

Для узагальненої оцінки розподілу прибутку також використовується система відносних показників. До них належать:

- коефіцієнт оподаткування прибутку (Коп);
- коефіцієнт чистого прибутку (Кчп);
- коефіцієнт капіталізації прибутку (Ккп);
- коефіцієнт споживання прибутку (Ксп);
- коефіцієнт інвестування прибутку (Кіп);
- коефіцієнт резервування прибутку (Крп);
- коефіцієнт виплати прибутку власникам (коефіцієнт дивідендних виплат) (Квв);
- коефіцієнт, який характеризує рівень прибутку власників на вкладений капітал (РПВ) [9].

Головним показником ефективної та раціональної діяльності будь-якого підприємства, який входить до складу відносних показників є критерій економічної ефективності – рівень рентабельності. Розрізняють декілька видів рентабельності – це і рентабельність продаж, рентабельність інвестицій, рентабельність продукції тощо. Але не залежно від того, який вид рентабельності визначається, головне пам'ятати, що саме показник рентабельності, а не прибутку, є критерієм ефективної діяльності товаровиробника.

Залежно від поставленої мети аналітики визначають різні показники рентабельності. У загальній формі будь-який показник рентабельності розраховують як відношення прибутку до витрат, доходів (виручки) або застосованих ресурсів (капітал, ОФ)[10].

Розрізняють наступні показники рентабельності у розрізі наступних груп [11]:

а) показники дохідності діяльності підприємства та її окремих частин:

1. рентабельність виробництва;
2. рентабельність реалізованої продукції;
3. рентабельність окремого виду продукції

б) показники дохідності майна та його складових:

4. рентабельність активів;
5. рентабельність основних засобів;

в) показники дохідності капіталу:

6. рентабельність власного капіталу;
7. рентабельність постійного капіталу;

У процесі аналізу вказані показники визначають за звітний період, порівнюють з планом, з даними попередніх періодів та виявляють вплив факторів, що зумовили зміни. У зарубіжній практиці щорічно торгові палати, промислові асоціації або уряди публікують інформацію про критичні (допустимі) значення вказаних показників у розрізі видів діяльності та за галузевою приналежністю. Це дозволяє аналітикам будь-якого рангу порівняти розрахункові дані аналізованого підприємства та сформулювати відповідні висновки.

Розглянемо вище наведені показники рентабельності:

1. рентабельність виробництва

Визначається відношенням суми валового прибутку до собівартості проданої продукції (робіт, послуг);

$$R_{\text{вир}} = \frac{p_{2000} \text{ звіту про ф. р.} - p_{2050} \text{ звіту про ф. р.}}{p_{2050} \text{ звіту про ф. р.}} \times 100\%$$

2. рентабельність реалізованої продукції (валова, операційна, чиста);

Визначається відношенням чистого прибутку до чистого доходу від реалізації продукції. Він свідчить про розмір прибутку на одну гривню

реалізованої продукції. Цей коефіцієнт показує повний вплив структури капіталу і фінансування компанії на її рентабельність. Чиста рентабельність реалізованої продукції розраховується за формулою:

$$P_{чрп} = \frac{p_{2350} \text{ звіту про ф. р.}}{p_{2000} \text{ звіту про ф. р.}} \times 100\%$$

3. рентабельність окремого виду продукції

$$P_{овп} = \frac{\text{відпускна ціна і – го продукту} - \text{собівартість і – го продукту}}{\text{собівартість і – го продукту}} \times 100\%$$

4. рентабельність активів (ROA – return on asset)

Є складовою ROE та відображає ефективність внутрішньої політики менеджменту з точки зору доходів та витрат. Визначається відношенням чистого прибутку до середньорічної вартості активів підприємства

$$P_{ак} = \frac{p_{2350} \text{ звіту про ф. р.}}{\text{сума } p_{1300} \text{ поточного та звітного року активу балансу} / 2} \times 100\%$$

5. рентабельність основних засобів

Є одним із найбільш узагальнюючих показників виробничо-господарської та фінансової діяльності. Визначається відношенням чистого прибутку до середньорічної вартості основних засобів підприємства

$$P_{оз} = \frac{p_{2350} \text{ звіту про ф. р.}}{\text{сума } p_{1010} \text{ поточного та звітного року активу балансу} / 2} \times 100\%$$

6. рентабельність власного капіталу (ROE – return on equity);

Становить інтерес, насамперед, для інвесторів і характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує власний капітал. Визначається відношенням чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу підприємства

$$P_{BK} = \frac{p2350 \text{ звіту про ф. р.}}{\text{сума pp1495 поточного та звітного року пасиву балансу)/2}} \times 100\%$$

7. рентабельність постійного капіталу

Визначається відношенням чистого прибутку до суми вартості власного капіталу та величини довгострокових зобов'язань підприємства.

$$P_{PK} = \frac{p2350 \text{ звіту про ф. р.}}{\text{сума pp1495 + 1595 поточного та звітного року пасиву ф1)/2}} \times 100\%$$

1.3. Аналіз причин нестабільного розвитку та погіршення фінансового стану підприємств аграрного сектора

Особлива роль аграрного сектору в соціально-економічному житті країни обумовлюється унікальним поєднанням сприятливих природно-кліматичних умов та геостратегічним положенням, спроможністю України зайняти вагоме місце на міжнародному продовольчому ринку. Аграрний сектор є одним з найбільш важливих секторів економіки України. Аграрна галузь виробляє 12-15 відсотків валового внутрішнього продукту (ВВП) країни. За даними Міністерства аграрної політики України у 2007 році обсяг виробництва валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств становив 94,4% порівняно з 2006 року, в тому числі у сільськогосподарських підприємствах – 95,7%, господарствах населення – 93,5 %. Валова продукція галузі рослинництва зменшилася на 9,4%,

тваринництва - на 0,4%. Протягом 2007 року експортовано сільськогосподарської продукції на суму 6797,9 млн. дол. США, що на 32% більше 2006 року, імпортовано – на 4352,8 млн. дол. США (більше на 29 %). Зовнішньоторговельне сальдо позитивне і дорівнює 2445,1 млн. дол. США. В Кіровоградській області сільське господарство є домінуючою галуззю виробництва. Питома вага області в загальному обсязі валової продукції сільського господарства в Україні становить 4,1%. У структурі земельного фонду сільськогосподарські угіддя складають 83% території області та 4,9 % сільськогосподарських угідь України. Нерівномірним є баланс між виробленням продукції різними галузями аграрного сектору. Так, починаючи з 1991 року Україна була нетто-імпортером зерна лише двічі – у 2000/2001 і в 2003/2004 маркетингових роках. Якщо раніше Україна була основним виробником цукру з цукрового буряка, експортуючи більше половини врожаю інших країн, то з 1997 року країна виробляє обсяги цукрового буряка і цукру, необхідні тільки для внутрішнього споживання. Соняшник є однією з небагатьох культур, обсяги виробництва якої зросли за перехідний період. Завдяки сприятливій кон'юктурі зовнішніх ринків і високому внутрішньому попиту на соняшникову олію, виробництво насіння соняшника залишається найбільш прибутковим. На відміну від рослинництва у тваринництві України спостерігається як значне зменшення поголів'я худоби, так і обсягів виробництва тваринницької продукції. Загальний фінансовий стан сільськогосподарських підприємств залишається складним. Прибутковими у рослинництві крім соняшника також залишаються деякі зернові культури. Виробництво зернових культур традиційно є пріоритетною галуззю аграрного сектору, а українське зерно є досить рентабельним товаром на внутрішньому та конкурентоспроможним на експортних ринках. В період реформування сільськогосподарських підприємств, що супроводжувався високим рівнем інфляції, вироблене зерно гарантувало отримання доходу сільгоспвиробникам. В галузі тваринництва практично все виробництво є збитковим, за винятком виробництва яєць та вирощування птиці.

Головною задачею у розв'язанні продовольчої проблеми є збільшення інвестицій в аграрний сектор економіки. Зараз аграрним сектором економіки в Україні створюється біля 14% ВВП. Але ж розмір інвестицій, який припадає на дану галузь складає лише 3% від загального обсягу іноземних інвестицій. В той же час, харчова промисловість, яка створює лише 5% ВВП, залучає більш ніж 15% іноземних інвестицій.

Розподіл іноземних інвестицій між регіонами і районами дуже нерівномірний і неадекватний їх аграрному потенціалу. Об'єктивні причини такої неадекватності – велика територіальна розосередженість, низька оборотність капіталу, високі ризики від природних умов тощо.

Специфіка сільськогосподарського виробництва обумовлює необхідність авансування коштів на відносно тривалий період часу, який в залежності від спеціалізації і фінансового стану підприємства може вимірюватися роками. Тому практично усі сільськогосподарські підприємства, незалежно від форми власності і способу виробництва, в практиці господарської діяльності вимушені вдаватися до залучення коштів (капіталу). Як показує зарубіжний досвід і історія розвитку АПК України, одним з основних джерел фінансування оборотних засобів підприємств є кредити комерційних банків. Проте, в останні роки питома вага кредитів у джерелах фінансування знизилась до критичного рівня. Це пояснюється низькою віддачею на вкладений капітал у сільськогосподарське виробництво, невисокою ліквідністю підприємств, отже реальне становище сільськогосподарських товаровиробників не дозволяє вважати їх кредитоспроможними. В той же час існуюча система комерційного кредитування орієнтована на прибутковість у галузях із високою оборотністю капіталу.

Кредитний ризик – це не лише ризик комерційного банку, який зводиться до неповернення кредитних ресурсів, але і ризик позичальника. З огляду на те, що в сільському господарстві кредит є опосередкованою формою використання майбутніх доходів, під кредитним ризиком

сільськогосподарських підприємств мається на увазі ймовірність втрати не лише заставленого майна, але і майбутніх доходів.

Ще однією негативною тенденцією, яка є наслідком незадовільного фінансового стану більшості підприємств, є значне зростання їх кредиторської і дебіторської заборгованості. Характерним при цьому є те, що більше 50 відсотків дебіторської і кредиторської заборгованості є простроченими, що є наслідком неплатоспроможності більшості підприємств. А це, в свою чергу, є підставою для оголошення підприємства банкрутом. Слід наголосити на тому, що серед підприємств, справи про банкрутство яких перебувають на розгляді, значний відсоток становлять такі, що тимчасово потрапили в скрутне становище. Вартість їх активів набагато вище за кредиторську заборгованість. І якщо їм провести санацію (оздоровлення) чи реструктуризацію, тоді вони зможуть розрахуватися з боргами і продовжити свою діяльність. Проте через недосконале законодавство; відсутність належного теоретико-методичного забезпечення санації; дефіцит кваліфікованого фінансового менеджменту; брак державної фінансової підтримки виробничих структур; рейдерські атаки інших суб'єктів господарювання та з інших суб'єктивних та об'єктивних причин багато потенційно життєздатних підприємств стають потенційними банкрутами[12].

Наступною негативною тенденцією, яка впливає на фінансові результати діяльності товаровиробників є їх стан матеріально-технічного забезпечення. Так, протягом останніх років, згідно результатів наукових досліджень, забезпеченість аграрних підприємств сільськогосподарськими машинами становить лише 45-65% від потреби, з яких 90% вже відпрацювали свій корисний термін роботи. Щорічне зношення техніки в декілька разів перевищує їх поновлення. 25% тракторів та комбайнів, які ще знаходяться на балансі підприємств, не використовуються у процесі виробництва. Система технічного сервісу, можна сказати, практично зруйнована.

Забезпеченість аграрних підприємств технічним потенціалом на достатньому рівні – це один із головних чинників сталого розвитку аграрного сектору, а відповідно і продовольчої безпеки держави. Якісне та повне забезпечення товаровиробників технічним потенціалом дозволить їм своєчасно виконувати усі технологічні операції з виробництва продукції, утримувати на оптимальному рівні трудові та фінансові витрати.

Проте, незважаючи на те, що дана проблема була визначена вже досить давно, в Україні досі відсутні механізми її урегулювання. До теперішнього часу перед товаровиробниками стоїть проблема диспаритету цін на промислову та аграрну продукцію, не врегульовані питання надання пільгових кредитів аграрному сектору, не досконалий механізм надання техніки в лізинг тощо.

Отже, невирішеність поставлених проблем, які стоять перед аграрними товаровиробниками призводить до погіршення роботи аграрних підприємств, життя на селі і, як результат, скорочення виробництва стратегічно важливих видів аграрної продукції нашою державою [13].

Висновки до першого розділу.

1. На підставі проведених досліджень було встановлено, що підхід до трактування категорії «фінансовий стан підприємства» більшістю науковців є практично ідентичним і визначається як: «...комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів».

2. Методика визначення фінансового стану підприємства базується на аналізі статистичної документації результатів господарської та управлінської діяльності підприємства за певний період часу шляхом порівняння

отриманих результатів, як в статистиці, так і в динаміці з результатами діяльності аналізованого підприємства, результатами конкурентних підприємств, нормативними показниками.

3. Незважаючи на аграрну спрямованість нашої держави, більшість аграрних підприємств знаходиться на межі фінансового банкрутства. Головними причинами такого стану є:

- застаріла МТБ. Основними сільськогосподарськими машинами аграрні підприємства забезпечені лише на 45-65%, понад 90% з яких вже відпрацювали свій амортизаційний строк;

- недосконала кредитна політика держави щодо аграрних виробників. Одним з основних джерел фінансування, як оборотних, так і основних засобів підприємств є кредити комерційних банків, ставка відсотка за якими сягає надто високих розмірів, що призводить до фінансової залежності підприємств і, як наслідок, банкрутства.

- низький відсоток залучення іноземних інвестицій тощо.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСТВА

2.1. Оцінка наявності та ефективності використання ресурсного потенціалу господарства

Фермерське господарство «Каскад» (код ЄДРПОУ 31105660) створене у 2000 році і зареєстровано за юридичною адресою: Дніпропетровська область, Царичанський район, село Прядівка, вул. Центральна, буд. 66.

У господарстві працюють: голова господарства, бухгалтер (член фермерського господарства) та 6 найманих працівників (трактористи-машиністи сільськогосподарського виробництва і робітники фермерського господарства). Управління його поточною діяльністю здійснює голова фермерського господарства.

У складі господарства є приміщення, яке обладнане сучасними електронно-обчислювальними машинами та пов'язаними з ними засобами зчитування та друку інформації, модемами, джерелами безперебійного живлення, інструментами, приладами, інвентарем, комп'ютерними програмами та іншими засобами, необхідними для ефективного, оперативного та безперебійного здійснення господарської діяльності.

Додатково господарство має зерносховища та майстерню, які використовуються у процесі господарської діяльності.

Фермерське господарство «Каскад» це мікропідприємство, є платником єдиного податку четвертої групи. Має близьке розташування до пунктів реалізації сільськогосподарської та іншої продукції, характеризується стійкими транспортними зв'язками, розташоване у сприятливому районі для вирощування ранніх та озимих зернових культур, технічних культур (соняшнику, цукрового буряку та інших культур), а також садівництва та овочівництва.

Основним видом діяльності підприємства згідно КВЕД є:

- Код КВЕД 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;

Інші види діяльності підприємства згідно КВЕД є:

- Код КВЕД 01.61 Допоміжні види діяльності в області вирощування сільськогосподарських культур;

- Код КВЕД 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим табаком, насінням та кормами для тварин;

- Код КВЕД 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;

Діяльність за основним кодом згідно з КВЕД є постійною, регулярною і впливає на фінансовий результат.

Для здійснення господарської діяльності господарство користується:

а) власними основними засобами:

- Комбайн JohnDeere 1065 (2009р);

- Трактор Беларус-892 (2006р);

- Трактор Беларус-82,1 (2009р);

- Трактор Беларус-892 (2015р);

Інформація про наявні основні засоби подані до органу ДПС за формою №20-ОПП в 2020-му році.

б) земельними ділянками сільськогосподарського призначення загальною площею 95,7653га, з них: рілля – 23,4506 га (на підставі договорів оренди земельних ділянок з селищною радою), 18,23 га (на підставі договорів оренди земельних ділянок з фізичними особами, 50,00 га (на підставі державного акту на право постійного користування земельною ділянкою); пасовища- 2,1209 га(на підставі договору оренди земельної ділянки); під господарськими будівлями знаходиться 1,9638 га(на підставі договору оренди земельної ділянки). Всі земельні ресурси господарства включені в декларацію платника єдиного податку четвертої групи, яка подана до органу ДПС в 2020-му році та податкову декларацію зплати за землю(земельний

податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності), яка подана до органу ДПС в 2020-му році.

В органи статистики подаються звіти за формами № 4-сг та № 29-сг.

Основними постачальниками сировини (паливо, добрива, насіння, хімічні засоби захисту рослин, запчастини) є ТОВ «КВАДРО Д» (ЄДРПОУ 38272054), ТОВ «Торговий дім Агро Садиба» (ЄДРПОУ 40948290), ТОВ «НЄФТЕКТРЕЙД» (ЄДРПОУ 40156582), ПСП «ДЕМЕТРА» (ЄДРПОУ 31049109).

Вирощені зернові культури та насіння олійних рослин постачаються за договорами купівлі-продажу: ТОВ «Катеринопільський елеватор», ПФ «Антарес», ТОВ «ІНТЕРСТАРЧ Україна», ПП «Віктор і К», ТОВ «БАСОНГ».

Сільське господарство, на відміну від інших галузей національної економіки, має свої особливості, однією з яких є використання земельних ресурсів не як «фундаменту» для основного виду діяльності, а як ресурсу, без якого неможливий процес виробництва. Саме від наявності кількісного розміру сільськогосподарських угідь на підприємстві формується потреба в інших ресурсах.

Сільськогосподарські угіддя не однорідні за своєю родючістю. Так, одні ділянки землі містять більше живильних речовин, інші краще забезпечені вологою, треті мають абсолютно іншу структуру ґрунту. У зв'язку з цим, при рівних інвестиціях праці і засобів на одиницю площі виникають відмінності в кількості одержуваної продукції. А відтак, власники кращих за якістю земельних ресурсів мають додаткові конкурентні переваги, що надають їм можливість отримувати більше прибутків при рівних вкладеннях в одиницю земельної площі і, як наслідок, бути конкурентоспроможними на ринку сільськогосподарської продукції.

Наявність в Україні високоякісних сільськогосподарських угідь вимагає наукових підходів у раціональному їх використанні. За оцінками експертів, при раціональній структурі землекористування і високому рівні

наукового та ресурсного забезпечення Україна здатна забезпечувати продуктами харчування понад 200 млн жителів.

Отже, виникає необхідність в проведенні економічної оцінки наявності та ефективності використання земельних ресурсів на підприємстві.

Зараз на підприємстві всі землі орендовані і всі придатні для сільськогосподарського виробництва. Дослідження щодо наявності та ефективності використання земельних ресурсів на підприємстві надано у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка і структура земельних ресурсів, землезабезпеченість

Показники	2017		2018		2019		2019 у % до 2017
	га	%	га	%	га	%	
Площа сільськогосподарських угідь	95,76	100	95,76	100	95,76	100	100
із них: рілля	91,68	95,7	91,68	95,7	91,68	95,7	100
Посівна площа	91,68	95,7	91,68	95,7	91,68	95,7	100
Коефіцієнт використання ріллі	0,96	-	0,96	-	0,96	-	100
Коефіцієнт розораності землі	1	-	1	-	1	-	100
Середньорічна чисельність працівників, осіб	8	-	9	-	8	-	100
Припадає на одного робітника: с/г угідь	11,97	-	10,64	-	11,97	-	100
ріллі	11,46	-	10,19	-	11,46	-	100

Дані динаміки та структури земельних ресурсів підприємства доводять, що протягом досліджуваного періоду площа сільськогосподарських угідь залишилась незмінною та складає 95,76 га, з них 91,68 - рілля, яка і складає всі посівні площі. Показники рівня використання земельного ресурсу залишаються не змінними. На основі цих даних можемо зробити висновок,

що підприємство не проводило робіт по пошуку та розширенню банку землі протягом досліджуваного періоду.

Однією із важливих частин аналізу земельних ресурсів підприємства є дослідження динаміки структури посівних його площ. Саме даний аналіз дозволяє дослідити наскільки підприємство раціонально та ефективно використовує свої земельні ресурси, чи дотримується воно сівозмін, для того, щоб земля залишалась родючою тощо.

Проведемо аналіз структури посівних площ господарства за допомогою таблиці, яка надана у додатку А.

На підставі наведених даних у додатку А, можна зробити висновок, що протягом останніх трьох років фермерське господарство "Каскад" займалось виробництвом зернових та технічних культур. Найбільшу питому вагу у структурі зернових культур у 2017 та 2018 роках займали кукурудза на зерно та соняшник 65% у 2017 та 63% у 2018 відповідно. Це ще раз доводить, що господарство має зерно-олійний напрям спеціалізації. Але також спостерігається динаміка зниження вирощування вище наведених культур у 2019 році на 20%. Це зниження вказує на те, що господарство витримує сівозміну та вводить нові культури (вирощування гороху ($\approx 11\%$ у 2019 відносно 2017 року)) для запобігання виснаження родючого шару та підвищення родючості ґрунту. Відсоток вирощування ранніх зернових культур змінюється з року в рік, що є нормальним явищем.

Також одним із найважливіших ресурсів будь-якого підприємства є трудові ресурси. Саме вони є основою всіх прогресивних зрушень в діяльності підприємства. Від їх компетентності залежить кінцевий результат діяльності самого підприємства. Адже, навіть при наявності недостатньо оснащеної матеріально-технічної бази підприємства, недосконалих за родючістю земельних ресурсів, нехватці фінансових ресурсів для подальшої діяльності, саме людина з її креативними ідеями, що базуються на знаннях, може вивести підприємство з будь-якого кризового стану. Отже, достатня забезпеченість підприємства молодими, енергійними,

висококваліфікованими працівниками має значний вплив на продуктивність праці і, як наслідок, покращення фінансових результатів діяльності підприємства. Недостатня наявність робочої сили може призвести до невиконання запланованого обсягу виробництва продукції, а надлишок до неповного її використання та зниження продуктивності праці. Саме тому трудові ресурси, реальні та потенційні, є одним з головних об'єктів управління на рівні як макросистем (держава, регіон, галузь), так і мікросистеми (господарство).

Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та ефективності їх використання надано у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Наявність та ефективність використання трудових ресурсів

Показники	2017	2018	2019	2019 у % до 2017
Площа сільськогосподарських угідь	95,76	95,76	95,76	100
Середньорічна чисельність працівників, осіб	8	9	8	100
Ними відпрацьовано – всього, т. люд.- год.	15,32	17,26	15,37	100,31
Відпрацьовано одним середньорічним працівником, люд.-год.	1915	1918	1921	100,31
Річний запас робочого часу, т. люд.- год.	15,4	17,33	15,4	100,00
Коефіцієнт використання робочого часу	0,99	1,00	1,00	100,31
Трудозабезпеченість	8,35	9,40	8,35	100,00
Виготовлено продукції на 1 середньорічного працівника, тис. грн. (за товарною продукцією), грн./особу	145275	111211,11	221950	152,78
Виготовлено продукції за 1 люд.- год., грн.	75,86	57,98	115,54	152,30

Аналіз наявності та ефективності використання трудових ресурсів свідчить, що за досліджуваний період (2017 - 2019 роки), загальна чисельність працюючих залишилась без змін і склала 8 осіб. Подальший

аналіз надає можливість стверджувати, що загальний обсяг відпрацьованого часу працівниками підприємства практично дорівнює річному запасу робочого часу (відхилення на 0,31 % у 2019 році по відношенню до 2017 року) і в динаміці цей показник знаходиться на одному рівні.

Спостерігаємо позитивну динаміку кількості грошового обсягу виготовленої продукції, як одним середньорічним працівником, так і за 1 людино-годину, який збільшився у 2019 році проти 2017 року на 52,78% та 52,3% відповідно.

Основною складовою частиною матеріально-технічної бази господарства, а відповідно і промислово-виробничого потенціалу є засоби та предмети праці, які у грошовій формі набувають форми основних та оборотних фондів підприємства. Саме від їх наявності, потужності та стану, в якому вони перебувають, залежить кінцевий результат діяльності підприємства. Адже, чим потужніший енергетичний ресурс (засіб праці), тим більше за його допомогою підприємство виготовить продукції. Проте, не завжди наявні ресурси господарства відповідають його потребам, в наслідок чого господарство вимушене нести витрати на зберігання ресурсів, які не використовуються у процесі виробництва продукції, що суттєво впливає на кінцеві результати діяльності господарства.

А відтак, основною задачею будь-якого господарства є належне, структуроване формування і оновлення його виробничих фондів, яке буде відповідати потребам господарства, новітнім технологіям тощо.

Оцінку майнового стану господарства буде розглянуто у розділі 2.2. цієї роботи

2.2. Аналіз фінансового стану господарства

Жорсткі умови конкуренції в ринковій економіці вимагають від господарюючих суб'єктів все більшої фінансової стійкості їх підприємств. Жодне господарство, підприємство або організація не зможе конкурувати з

іншими господарюючими суб'єктами, якщо воно має низький рівень ліквідності, платоспроможності, та ділової своєї активності. Жоден кредитор не захоче підприємству надавати фінансові ресурси, якщо підприємство фінансово незалежне. А відтак, аналіз фінансової стійкості, незалежності підприємства в ринкових умовах конкурентної боротьби набуває все більшої актуальності. Тому в даному розділі проведемо комплексний аналіз фінансово стану діяльності фермерського господарства «Каскад» за останні три роки.

2.2.1. Аналіз активів ФГ «Каскад»

Активи підприємства відіграють велику роль в його діяльності. Саме активна частина балансу підприємства показує реальне становище підприємства щодо наявності його ресурсів, як основних, так і оборотних. За допомогою аналізу активу підприємства ми можемо дізнатись реальне становище ліквідності підприємства, зрозуміти які зміни відбуваються на підприємстві, як оновлюється його матеріально-технічна база. Адже, якщо з року в рік загальна сума зношеності основних фондів має тенденцію до збільшення, а їх, відповідно, залишкова вартість скорочується і навіть менша ніж сума зношення, то це говорить про недбалість підприємства щодо свого стану матеріально-технічної бази. А відповідно таке підприємство навряд чи зможе збільшувати обсяги виробництва продукції або конкурувати на ринку з підприємствами, які мають більш кращу технічну оснащеність.

Отже, для здійснення комплексного аналізу фінансового стану господарства, спочатку проведемо аналіз його активної частини балансу підприємства.

Аналіз активів фермерського господарства «Каскад» за 2017-2019 роки надано у додатку Б.

Станом на 2017 рік, загальна сума основних засобів складала 2627,5 тис. грн. В 2018 році спостерігаємо зниження суми основних засобів на 3,3%.

В наступному році тенденція змінилась і приріст склав 1,64%. Приріст цього розділу активів говорить про підвищення виробничого та збутового потенціалу господарства. Також слід відмітити, що протягом досліджуваного періоду необоротні активи господарства складаються тільки з основних засобів.

Вартість запасів господарства у 2017 році склала 1055,0 тис. грн., 67% з яких - це готова продукція. За звітний період вони збільшились на 40,2% і на кінець 2018 року склали 1479,1 тис. грн.. На кінець 2019 року спостерігаємо незначне зниження (на 0,53%) цього розділу активів.

Протягом періоду дослідження прослідковується наявність дебіторської заборгованості на кінець звітного періоду у 2017 (69,9 тис. грн) та 2019 роках (83,7 тис. грн.). Що стосується наявних грошових коштів, то їх сума постійно коливається, що пояснюється постійним їх рухом у зв'язку з процесом виробництва. Сума інших оборотних активів на кінець аналізованого періоду склала 0,3 тис. грн.

На кінець 2017 року загальна вартість активів склала 3942,9 тис. грн. У 2018 році спостерігається незначний приріст активів на 2,54%. Цей факт говорить про підвищення потенціалу господарства генерувати прибуток для власників господарства. Тенденція залишалась без змін протягом всього періоду і приріст склав 3,44% на останній рік в порівнянні з попереднім.

Загалом за досліджуваний період приріст загальної вартості активів склав 6,06%.

На кінець 2019 року структура активів господарства складається з 61,75% необоротних активів та 38,25% оборотних активів. Майже 92% оборотних активів складають запаси. Необоротні активи повністю складаються з основних засобів (100%).

Діаграму структури активів ФГ "Каскад" на кінець досліджуваного періоду зображено на рис 2.4.

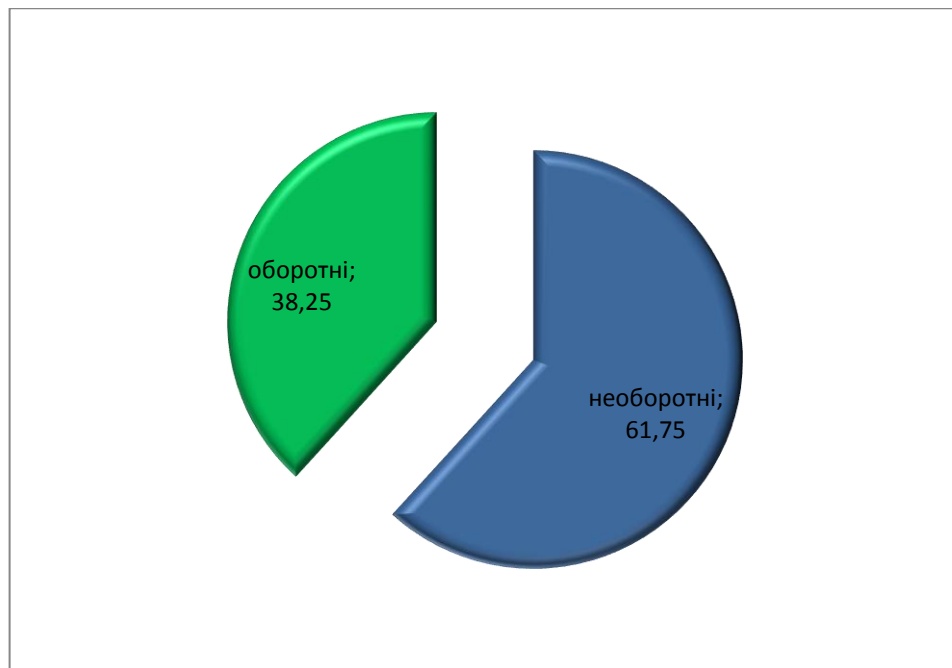

Рис 2.4. Діаграма структури активів ФГ "Каскад" на кінець 2019 р.

2.2.2. Аналіз пасивів ФГ "Каскад" за 2017-2019 роки

Аналіз пасивної частини балансу підприємства є досить важливою частиною у дослідженні щодо фінансового стану підприємства. Адже, якщо у підприємства загальна сума власного капіталу менша за суму поточної та довгострокової заборгованості і, при цьому, в активній частині балансу підприємства практично відсутня дебіторська заборгованість та грошові кошти, то таке підприємство навряд чи може отримати кредит у банку або продовжити повноцінну свою діяльність. Адже воно знаходиться практично на межі банкрутства. І тільки можлива добре проведена санація підприємства може вивести його з даного становища.

Отже, оскільки аналіз пасивної частини балансу підприємства є досить важливим фактом в аналізі фінансової стійкості підприємства, проведемо дослідження щодо фактичного стану пасиву балансу фермерського господарства «Каскад» за останні три роки (додаток В).

Проаналізувавши дані пасиву балансу ФГ "Каскад" можна зробити такі висновки: капітал не змінювався протягом трьох років (всього

досліджуваного періоду). Приріст власного капіталу відбувається за рахунок нерозподіленого прибутку, що свідчить про прибуткову діяльність господарства. На кінець 2019 року сума нерозподіленого прибутку складала 2225,4 тис. грн. Приріст за три роки склав майже 13%.

Структура власного капіталу на 55% складається з нерозподіленого прибутку. Вся сума власного капіталу підприємства показує майже 7% приріст на кінець аналізованого періоду.

Протягом всього досліджуваного періоду у господарства відсутні довгострокові зобов'язання. Загалом наявність довгострокових зобов'язань позитивно впливає на ліквідність господарства, та створює основу для проведення гнучкої фінансової політики господарства.

Майже 3% загальної структури пасиву балансу господарства на кінець досліджуваного періоду складають короткострокові зобов'язання, а саме поточні зобов'язання. Такі показники свідчать про те, що господарство є фінансово стійким, стабільним і незалежним від кредиторів. В загальній структурі балансу капітал займає майже 44%, а 53% складає нерозподілений прибуток. Діаграму структури пасивів ФГ "Каскад" на кінець досліджуваного періоду зображено на рис 2.5.

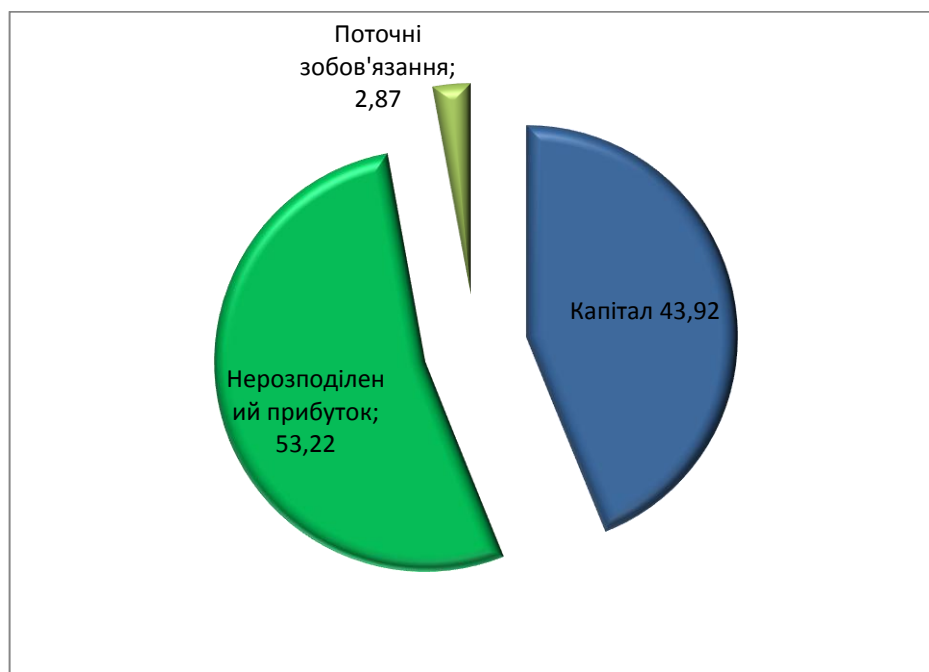

Рис 2.5. Діаграма структури пасивів ФГ "Каскад" на кінець 2019 р.

2.2.3. Аналіз звіту про фінансові результати ФГ "Каскад"

Сума чистого доходу від реалізації продукції в 2017 році складала 1162,2 тис. грн. У наступному за поточним роком відбулося зниження на 161,3 тис. грн. або майже 14%. На кінець аналізованого періоду у 2019 році чистий дохід від реалізації продукції склав 1775,6 тис. грн., також спостерігаємо приріст майже на 53% в порівнянні з сумою на кінець 2017 року.

Приріст цієї статті доходу позитивно впливає на фінансове положення господарства, збільшуючи частку його ринку.

На кінець 2018 року спостерігаємо зниження собівартості реалізованої продукції майже на 5%, а в кінці 2019 року цей показник виріс майже на 77%. Загалом протягом досліджуваного періоду собівартість реалізованої продукції зросла на 68% і складала 1615,3 тис. грн..

Проаналізувавши доходи та витрати спостерігаємо, що протягом аналізованого періоду приріст собівартості реалізованої продукції більший від приросту чистого доходу від реалізації продукції майже на 15%. Це однозначно є негативною тенденцією, яка вказує на те, що у підприємства залишається менше коштів для здійснення інших витрат.

Протягом всього аналізованого періоду господарство мало чистий прибуток. Це позитивне явище, яке свідчить про те, що господарство діє ефективно і здатне генерувати прибуток для його власників.

В кінці 2017 року чистий прибуток склав 201,2 тис. грн., на кінець 2018 року спостерігаємо зниження чистого прибутку на 57%. Незважаючи на те, що в наступному звітному періоді приріст чистого прибутку склав 93%, спостерігаємо зниження чистого прибутку на 17% на кінець аналізованого періоду в порівнянні з 2017 роком. Аналіз звіту про фінансові результати ФГ "КАСКАД" наведено в додатку Д. На рис 2.6. зображено гістограму аналізу динаміки фінансових результатів ФГ "КАСКАД" за 2017-2019 роки.

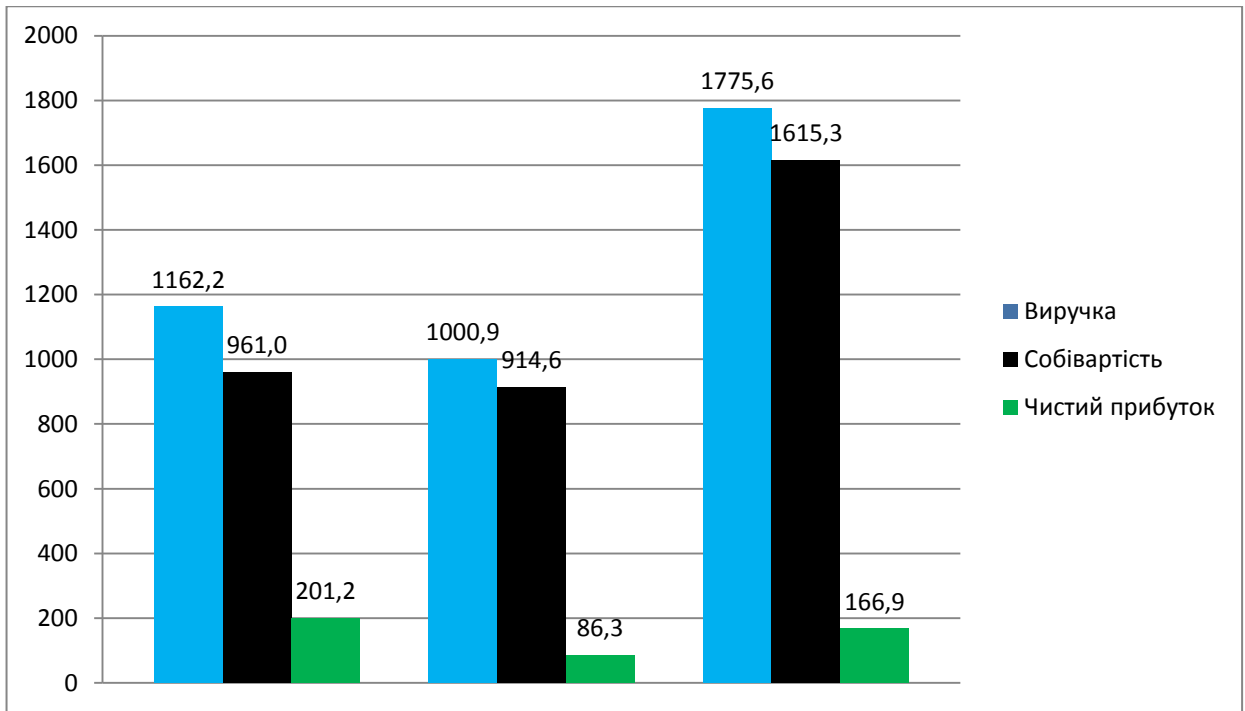

Рис 2.6. Динаміка фінансових результатів ФГ "КАСКАД" за 2017-2019 роки

2.2.4. Аналіз майнового стану ФГ "Каскад"

Для більш повного аналізу майна ФГ "КАСКАД" необхідно оцінити стан основних засобів за допомогою показників майнового стану господарства. (таблиця 2.3)

Таблиця 2.3

Показники майнового стану ФГ "КАСКАД" за 2017-2019 роки

Показники	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення 2017-2019	Відносне відхилення 2017-2019, %
Частка основних засобів в активах	0,67	0,63	0,62	-0,05	-7,33
Коефіцієнт зносу	0,17	0,20	0,23	0,06	35,77
Коефіцієнт придатності	0,83	0,80	0,77	-0,06	-7,30
Коефіцієнт оновлення	0,07	0,01	0,05	-0,02	-26,09
Коефіцієнт мобільності	0,50	0,59	0,62	0,12	23,72
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	3163,8	3190,3	3354,4	190,60	6,02
Сума зносу основних засобів на кінець звітного періоду, тис. грн.	536,3	649,5	772	235,70	43,95
Залишкова вартість основних засобів на кінець звітного періоду, тис. грн.	2627,5	2540,8	2582,4	-45,10	-1,72

Протягом всього аналізованого періоду спостерігаємо зниження частки основних засобів в активах. На кінець аналізованого періоду зниження склало 7,33% в порівнянні з 2017 роком. В умовах збільшення доходів зменшується частка основних засобів. Це вказує на оптимізацію структури основних засобів.

Коефіцієнт зносу характеризує ту частку вартості основних фондів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах. Протягом трьох років даний коефіцієнт збільшувався, приріст склав майже 36%, що свідчить про погіршення технічного стану основних засобів. Сума зносу основних засобів на кінець проаналізованого періоду склала 772,0 тис. грн. або приріст 44% протягом аналізованого періоду.

Коефіцієнт мобільності активів протягом досліджуваних років мав тенденцію росту, що позитивно впливає на здатність активів переходити з однієї форми в іншу. Висока мобільність говорить про те, що господарство зможе змінити структуру активів протягом короткого періоду часу. Приріст коефіцієнта мобільності склав 24% на кінець аналізованого періоду.

Фінансовий стан підприємства безпосередньо залежить від того, наскільки засоби, що вкладені в активи господарства, трансформуються в реальні грошові кошти, а також залежить від того, як ефективно на господарстві використовують його активи. Тому доцільним є розрахунок показників ефективності використання майна, які наведені в таблиці 2.4.

В кінці 2017 року коефіцієнт трансформації склав 0,31. Це означає, що з допомогою використання кожної гривні активів було вироблено продукції на суму 31 коп.. В 2018-му році значення показника знизилось і кожна вкладена в активи гривня дозволила отримати 25 коп. виручки, що вказує на зниження ефективності використання активів протягом даного періоду. На кінець аналізованого періоду спостерігаємо приріст цього показника на 0,18. На кінець 2019-го року він склав 0,43. Збільшення цього показника на кінець аналізованого періоду призвело до зменшення терміну обороту активів (у

2019 році склав 834 дні). У 2017-му році тривалість одного обороту складала 1169 днів.

Таблиця 2.4

**Показники ефективності використання майна ФГ "КАСКАД"
за 2017-2019 роки**

Показники	2017	2018	2019	Відхилення 2017-2018	Відхилення 2018-2019
Коефіцієнт оборотності активів (коефіцієнт трансформації)	0,31	0,25	0,43	-0,06	0,18
Тривалість одного обороту активів, дні	1169	1436	834	267	-602
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	0,97	0,71	1,14	-0,26	0,43
Період одного обороту обігових коштів, дні	372	507	314	134	-192
Коефіцієнт оборотності запасів (обороту)	0,99	0,72	1,10	-0,27	0,37
Період одного обороту запасів	364	499	329	134	-170
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	18,99	28,27	41,98	9,28	13,70
Період погашення дебіторської заборгованості	19	13	9	-6	-4

В 2017-му році запаси зробили 1 оборот. Період одного обороту склав 364 дні. В наступному році спостерігаємо зниження показника оборотності запасів на 0,27, що призвело до збільшення одного обороту запасів на 134 дні. Це означає, що збільшилась кількість днів, протягом яких виробничі запаси проходять усі стадії одного кругообігу. З наведених даних видно, що оборотність оборотного капіталу в господарстві збільшується, що негативно впливає на ефективність їх використання. Адже, чим більше запасів в господарстві, тим гірший показник їх оберненості, а відповідно і кількість отриманого доходу.

На кінець проаналізованого періоду спостерігаємо збільшення коефіцієнта оборотності запасів до значення 1,1. Період одного обороту запасів у 2019-му році склав 329 днів, що є кращим на 36 днів у порівнянні з 2017м роком.

Загальну структуру активів характеризує коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5

Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів

ФГ "КАСКАД" за 2017-2019 роки

Показники	2017	2018	2019	Відхилення 2017-2018	Відхилення 2018-2019
Співвідношення оборотних і необоротних активів	0,50	0,59	0,62	0,09	0,03

Даний коефіцієнт показує оборотні активи, що припадають на одну гривню необоротних засобів. Рекомендоване значення даного коефіцієнта >1 . Чим вище значення коефіцієнта, тим більше коштів авансується в оборотні активи, які є більш ліквідними. Збільшення необоротних активів є позитивною тенденцією в діяльності господарства, але з іншого боку це може вказувати на заморожування капіталу в основних засобах або на його втрату у зв'язку із фізичним і моральним зносом, що в кінцевому результаті підвищує ризик неліквідності підприємства. Зміна структури активів підприємства в напрямку збільшення частки оборотних активів може вказувати на створення надлишкових запасів. Протягом всього аналізованого періоду значення показника менше рекомендованого, але спостерігаємо динаміку його збільшення. В кінці 2019-го року значення показника складає 0,62. Приріст протягом 2017-2019 років склав 0,12 або 24%. Що можна вважати позитивним явищем.

2.2.5. Аналіз ліквідності та платоспроможності ФГ "Каскад"

Ліквідність активів товаровиробників, їх платоспроможність – це показники, які характеризують ділові відносини з партнерами, банківськими установами, державою. Адже, чим краще наведені показники, тим вище

фінансовий стан підприємства. А відтак, проведемо дослідження показників ліквідності балансу ФГ «Каскад» у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз ліквідності балансу ФГ "Каскад" за 2017-2019 роки

Актив	2017	2018	2019	Пасив	2017	2018	2019
A1	172,7	3	44,3	П1	0	0	0
A2	69,9	0,9	83,7	П2	134,2	147,9	120
A3	1072,8	1498,2	1471,5	П3	0	0	0
A4	2627,5	2540,8	2582,4	П4	3808,7	3895	4061,9
Баланс	3942,9	4042,9	4181,9	Баланс	3942,9	4042,9	4181,9

Після порівняння даних між собою, розглянемо результати розрахунків у таблиці 2.7. Результати розрахунків свідчать, що в господарстві при співставленні підсумків груп по активам та пасивам досліджуване господарство протягом трьох років є ліквідним. Фактична ліквідність балансу відрізняється від абсолютної, так як не виконується одна з перших трьох умов.

Таблиця 2.7

Порівняння результатів аналізу ліквідності балансу ФГ "Каскад" за 2017-2019 роки

2017			2018			2019		
A1	>	П1	A1	>	П1	A1	>	П1
A2	<	П2	A2	<	П2	A2	<	П2
A3	>	П3	A3	>	П3	A3	>	П3
A4	<	П4	A4	<	П4	A4	<	П4

Для деталізації вище проведеного аналізу доцільно провести аналіз ліквідності за допомогою фінансових коефіцієнтів. Вони застосовуються для оцінки здатності господарства виконувати свої короткострокові зобов'язання. Показники ліквідності дають уявлення не тільки про платоспроможність

господарства на конкретну дату, а й у випадках надзвичайних ситуацій (таблиця 2.8).

Таблиця 2.8

Аналіз показників ліквідності ФГ "Каскад" за 2017-2019 роки

Показники	2017	2018	2019	Відхилення 2017-2018	Відхилення 2018-2019
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальної, покриття) Кпл	9,80	10,16	13,33	0,35	3,17
Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжної, термінової) Кшл	1,94	0,16	1,07	-1,78	0,91
Коефіцієнт абсолютної ліквідності Кал	1,29	0,02	0,37	-1,27	0,35
Власні оборотні кошти ВОК	1181,2	1354,2	1479,5	173,00	125,30
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами Квок	0,90	0,90	0,92	0,00	0,02
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами Кзвок	1,12	0,92	1,01	-0,20	0,09
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів Кманвок	0,15	0,00	0,03	-0,14	0,03
Коефіцієнт покриття запасів Кпокрвок	1,12	0,92	1,09	-0,20	0,17

Як видно з приведеного розрахунку, коефіцієнт поточної ліквідності збільшується протягом трьох років та має значення набагато більше норми.

На кінець 2017-го року значення коефіцієнта поточної ліквідності склало 9,8, а в кінці аналізованого періоду - 13,33. Це вважається негативним явищем, оскільки може свідчити про порушення структури капіталу. Норматив коефіцієнта поточної ліквідності для наших підприємств >1 . Коефіцієнт >2 свідчить про сприятливий стан ліквідності активів господарства, але значне перевищення нормативу вказує на не ефективне управління оборотними активами. Оптимальне значення показника - 2-2,5.

На відміну від коефіцієнта поточної ліквідності коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує миттєву платоспроможність господарства. Зарубіжними експертами визначено нижню межу показника, яка дорівнює 0,2, тобто вважають, що господарство повинно мати можливість погасити

20% поточних зобов'язань в будь який момент. У 2017-му році значення показника абсолютної ліквідності складав 1,29. Зріст коефіцієнту пояснюється збільшенням грошових коштів на рахунках господарства.

На кінець 2018 року значення показника складало 0,02, а це означає, що в кінці 2018 року господарство могло погасити лише 2% всіх своїх боргів. В кінці аналізованого періоду значення коефіцієнта абсолютної ліквідності знову було в межах норми, та склало 0,37.

2.2.6. Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності ФГ "Каскад"

Проведемо визначення типу фінансової стійкості господарства протягом аналізованого періоду. Результати визначення зображені в таблиці 2.9. За результатами аналізу бачимо, що в 2017-му та 2019-му роках спостерігалась Абсолютна стійкість (всі три показники >0). У 2018 - жоден з показників не був >0 , що відповідає Кризовому стану. У 2018 році господарству не вистачило власних оборотних коштів та довгострокових позикових коштів для формування запасів. Це створює ризики фінансової стійкості, адже у випадку обмеження короткострокових позикових джерел фінансування господарство не зможе створювати резерви сировини, товарів та матеріалів для безперебійної роботи.

Таблиця 2.9

Визначення типу фінансової стійкості ФГ "Каскад" за 2017-2019 роки

Показник	2017	2018	2019
З	1055,0	1479,1	1471,2
ВОК	1181,2	1354,2	1479,5
ФК	1181,2	1354,2	1479,5
ДФ	1181,2	1354,2	1599,5
Ф1	126,2	-124,9	8,3
Ф2	126,2	-124,9	8,3
Ф3	126,2	-124,9	128,3
S(Ф)	(1,1,1)	(0,0,0)	(1,1,1)
	Абсолютна стійкість	Кризовий стан	Абсолютна стійкість

Проведемо розрахунок відносних показників фінансової стійкості (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10

**Аналіз відносних показників фінансової стійкості ФГ "Каскад"
за 2017-2019 роки**

Показники	2017	2018	2019	Відхилення 2017-2018	Відхилення 2018-2019
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності, концентрації власного капіталу)	0,97	0,96	0,97	0,00	0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	1,04	1,04	1,03	0,00	-0,01
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (загальної заборгованості)	0,03	0,04	0,03	0,00	-0,01
Коефіцієнт фінансової стабільності (стійкості)	28,38	26,34	33,85	-2,05	7,51
Коефіцієнт фінансового ризику (заборгованості)	0,04	0,04	0,03	0,00	-0,01
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0	0	0	0,00	0,00
Показник фінансового лівериджу (коефіцієнт залежності від довгострокових зобов'язань)	0	0	0	0,00	0,00
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,31	0,35	0,36	0,04	0,02
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами	0,90	0,90	0,92	0,00	0,02
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами	1,12	0,92	1,01	-0,20	0,09
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,15	0,00	0,03	-0,14	0,03

За даними аналізу таблиці 2.10, перші три показники характеризують фінансовий стан господарства з позиції структури капіталу. Чим вище рівень першого показника та нижче третього тим стійкішим є фінансове положення господарства. У нашому випадку господарство протягом аналізованого періоду фінансувалося на 97% за рахунок власного капіталу та на 3% за рахунок позиченого.

Протягом аналізованого періоду спостерігаємо, що значення коефіцієнта автономії тримається на одному рівні та більше нормативного

(>0,5), що свідчить про те, що господарство має високу фінансову незалежність.

Коефіцієнт фінансової стабільності також більше норми (>0,5) протягом всього аналізованого періоду. Також спостерігаємо динаміку росту даного коефіцієнта. Можемо зробити висновок, що господарство має стійкий фінансовий стан і відносно незалежне від зовнішніх фінансових джерел.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами на протязі досліджуваних років тримається на одному рівні, в межах 0,9-0,92 завжди вище нормативного показника, що свідчить про непоганий фінансовий стан господарства та його спроможність проводити незалежну фінансову політику.

Зростання коефіцієнта маневреності власного капіталу свідчить про збільшення частини власного капіталу, яка використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти. Ми спостерігаємо динаміку зростання вищенаведеного показника. Його значення на кінець 2019 року складало 0,36, що на 17% більше ніж на кінець 2017-го року.

2.2.7. Аналіз показників ділової активності ФГ "Каскад"

Оцінка ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності господарства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів господарства. Оцінка здійснюється за допомогою коефіцієнтів оборотності.

Для оцінки ділової активності ФГ "КАСКАД" проведемо розрахунки показників ділової активності за 2017-2019 роки та занесемо їх до таблиці 2.11.

Аналіз показників ділової активності ФГ "Каскад" за 2017-2019 роки

Показники	2017	2018	2019	Відхилення 2017-2018	Відхилення 2018-2019
Коефіцієнт оборотності активів	0,31	0,25	0,43	-0,06	0,18
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	0,97	0,71	1,14	-0,26	0,43
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороты)	18,99	28,27	41,98	9,28	13,70
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	0,99	0,72	1,10	-0,27	0,37
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	0,41	0,39	0,69	-0,02	0,31
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,31	0,26	0,45	-0,05	0,19

В кінці 2018 року спостерігаємо незначне зниження коефіцієнта фондovіддачі, що свідчить про менш ефективне використання основних засобів в порівнянні з минулим роком та його приріст на 79% на кінець 2019-го року. Також цей показник вказує на те, що кожна гривня вкладена в основні засоби в 2019-му році принесла господарству 69 копійок виручки.

Оборотність дебіторської заборгованості у 2017-му році склала 19, тобто протягом 2017 року дебіторська заборгованість здійснила 19 оборотів. У 2018 році значення показника виросло на 9,3. Це вказує на підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю. В 2019-му році тенденція залишилась незмінною і на кінець досліджуваного періоду дебіторська заборгованість здійснила 42 обороти.

Аналіз ділової активності свідчить, що в господарстві відбуваються протягом аналізованого періоду позитивні тенденції. Збільшується коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за рахунок збільшення дебіторської заборгованості. Також спостерігаємо збільшення показника фондovіддачі.

2.2.8. Аналіз показників рентабельності ФГ "Каскад"

В таблиці 2.12 представлений аналіз динаміки показників рентабельності ФГ "КАСКАД" за 2017-2019 роки.

Таблиця 2.12

Аналіз показників рентабельності ФГ "Каскад" за 2017-2019 роки

Показники	2017	2018	2019	Відхилення 2017-2018	Відхилення 2018-2019
Рентабельність виробництва Рвир	20,94	9,44	9,92	-11,50	0,49
Рентабельність реалізованої продукції (чиста) Рчрп	17,31	8,62	9,40	-8,69	0,78
Рентабельність активів ROA	5,33	2,16	4,06	-3,17	1,90
Рентабельність основних засобів Роз	7,82	3,34	6,52	-4,48	3,18
Рентабельність власного капіталу ROE	5,43	2,24	4,20	-3,19	1,95
Рентабельність постійного капіталу Рпк	5,43	2,24	4,20	-3,19	1,95

Рентабельність активів в 2017-му році склала 5,33%, тобто на кожен вкладений гривню активів господарство отримало 5,33 копійок чистого прибутку. На кінець 2018 року спостерігаємо зниження вище наведеного показника на 3,17% і склала 2,16. Загалом протягом досліджуваного періоду спостерігаємо зниження даного показника на 1,27 або майже на 24%.

Розглянувши показник рентабельності власного капіталу, то в 2017-му році кожна вкладена власниками гривня засобів принесла їм 5,43 копійок чистого прибутку. На кінець 2018 року спостерігаємо зниження даного показника на 3,19. Загалом протягом досліджуваного періоду спостерігаємо зниження показника рентабельності власного капіталу майже на 23%. На основі аналізу можемо зробити висновок, що протягом досліджуваного періоду показник рентабельності власного капіталу знижується, що є негативною тенденцією для господарства.

Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком показує скільки доводиться чистого прибутку на одиницю виручки. Протягом аналізованого періоду спостерігаємо тенденцію зниження вище наведеного показника на 7,91 або 46%.

Чистий прибуток, який залишився для самофінансування господарства, може бути розподілений по уставним та резервним фондах або залишитись нерозподілений. Він також може бути направлений на фінансування будь яких майнових об'єктів, які будуть відображені в активній частині балансу.

Нерозподілений прибуток є власністю власників господарства і тому збільшує суму власного капіталу.

Висновки до другого розділу.

1. На підставі проведеного аналізу діяльності господарства можна зазначити, що воно не велике за розміром і протягом усього періоду дослідження займається виробництвом тільки продукції галузі рослинництва, а саме зернових культур та соняшнику, і має зерно-олійний напрям спеціалізації.

2. Згідно результатів аналізу балансу господарства за період дослідження розмір вартості його активів збільшився на 6,06%, а приріст власного капіталу майже на 13% (за рахунок нерозподіленого прибутку), що свідчить про прибуткову діяльність господарства.

3. Результати досліджень майнового стану господарства довели, що незважаючи на незначне погіршення показників стану МТБ господарства, воно протягом трьох років має потужну МТБ (коефіцієнт придатності основних засобів станом на 2019 рік складає 0,77) і щороку її оновлює.

4. Результати аналізу ліквідності господарства довели, що воно є ліквідним, платоспроможним, оскільки усі показники ліквідності вище за нормативні їх показники. Проте, значне перевищення коефіцієнту поточної ліквідності (у 2019 році склав 13,33) може свідчити про не ефективне управління оборотними активами. До того ж, у 2018 році коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності були нижчими за їх нормативні значення (коефіцієнт швидкої ліквідності у 2018 році склав 0,16 при нормі 0,6-0,8, а абсолютної ліквідності - 0,02 при нормативі 0,1-0,2), що мало своє

відображення під час визначення типу фінансової стійкості господарства у 2018 році, який був визначений як «кризовий стан».

5. Дослідження фінансової стійкості (незалежності) господарства протягом трьох років довели, що господарство є стійким, фінансово незалежним та платоспроможним оскільки розмір його власного капіталу у складі пасивів балансу господарства складає 97,0%, а коефіцієнт концентрації позикового капіталу складає лише 0,03.

6. Незважаючи на позитивні результати фінансової діяльності господарства щодо його фінансової стійкості, усі показники рентабельності у 2019 році проти 2017 року мають не значне погіршення, що в майбутньому може негативно відобразитись на діяльності господарства. А відтак, для покращення фінансової діяльності господарства в майбутньому йому пропонується впровадити інвестиційний проєкт з вирощування червоної малини ремонтних сортів з метою збільшення прибутковості господарства та покращення фінансових результатів його діяльності.

РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ПОЛПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ГОСПОДАРСТВА

3.1. Виробничий план інвестиційного проекту вирощування червоної малини ремонтантних сортів

Аналіз фінансового стану підприємства протягом трьох років довів, що ФГ «КАСКАД» є стійким, фінансово незалежним та платоспроможним, яке займається виробництвом тільки продукції галузі рослинництва, а саме зернових культур та соняшнику, і має зерно-олійний напрям спеціалізації. Проте, беручи до уваги не значне погіршення усіх показників рентабельності на кінець досліджуваного періоду, що в майбутньому може негативно відобразитись на діяльності господарства. А відтак, для покращення фінансової діяльності господарства в майбутньому йому пропонується впровадити інвестиційний проект з вирощування червоної малини ремонтантних сортів з метою освоєння нового напрямку діяльності - вирощування ягід. Також це дасть можливість господарству розширити свою діяльність, збільшити розмір своїх доходів та в більш повній мірі задовольнити потреби населення.

Вирощування малини пропонується здійснювати за існуючою технологією передових підприємств Європи з багаторічним досвідом в цьому напрямі діяльності. Ця технологія вже також впроваджена багатьма вітчизняними господарствами в Україні і встигла показати її доцільність впровадження завдяки високим показникам ефективності та прибутковості.

Відповідно до поставленої мети, потрібно виконати наступні задачі:

- Визначитись із асортиментом продукції, який буде підлягати вирощуванню;
- проаналізувати та обґрунтувати можливі канали реалізації продукції;
- вивчити технологію вирощування ремонтантної малини;

- визначитись з розміром коштів для впровадження інвестиційного проекту та джерелами інвестування;
- обґрунтувати ефективність інвестиційного проекту для підприємства;
- провести аналіз ризиків проекту.

Підприємству пропонується вирощувати сорти ремонтантної малини, які є морозостійкими, відносно стійкими до посушливої погоди, непримхливими в догляді, з високими показниками врожайності та плоди яких придатні для зберігання та транспортування.

На відміну від звичайної малини, яка дає врожай на другий рік після висаджування ремонтантна малина родить на перший рік та дає два врожаї.

Господарству пропонується вирощувати наступні сорти червоної ремонтантної малини:

- Малина сорту Зюгана;
- Малина сорту Хімбо Топ;
- Малина сорту Полка.

Реалізацію малини пропонується здійснювати на господарстві або за необхідності доставляти на найближчі ринки або пункти прийому (опт) районів та міста.

Окремо варто відмітити, що підприємству рекомендується закуповувати саджанці цих видів червоної ремонтантної малини у компанії «Агро-Маркет», яка працює протягом 5 років на ринку та встигла зарекомендувати себе завдяки якості продукції та бездоганного виконання кожного замовлення.

Під час вивчення технології вирощування ремонтантної малини було встановлено, що при вирощуванні необхідно дотримуватись декількох правил, а саме:

1) правильний підбір сорту має велике значення. Закупівля дешевих саджанців буде давати більше збитків, ніж прибутку. Тільки високоякісні саджанці (навіть якщо вони дорожчі за інші) мають високий потенціал до проростання.

2) строки висаджування. саджанці ремонтантної малини можна висаджувати як навесні так і восени, другий варіант є більш оптимальним (кінець вересня - початок жовтня), адже за час до настання перших заморозків саджанці встигнуть прижитися, а навесні будуть краще розвиватися.

3) правильний підбір місця висаджування та його підготовка. Ремонтантні сорти малини більш вимогливі до місця висаджування чим звичайні сорти. Їм необхідно багато світла, так як в затінку плодоношення настає пізніше, а також знижується якість самих ягід. Також потрібно подбати про захист від вітру і протягів. Малинник буде добре рости на землі, яка була під чорним паром (тобто без культурних і бур'янів, в пухкому вигляді). Вдалими попередниками для нього вважаються сидерати - гірчиця, люпин чи жито, а також бобові. Не рекомендується висаджувати малину після перцю, картоплі або томатів - ці культури вже вибрали більшу частину корисних речовин з ґрунту. Ґрунт для висаджування саджанців готують заздалегідь, очищаючи місце від бур'янів, його перекопують. В процесі перекопки ґрунту розподіляють органічні та мінеральні добрива.

4) організація поливу малинника. Ремонтантні сорти потребують поливів, особливо в засушливі періоди. Також поливи необхідні перед початком цвітіння, в період формування і дозрівання ягід. Оптимальним рішенням буде організувати крапельний полив, який допоможе зекономити воду і рівномірно зволожить землю. [15]

Дотримання цих правил вирощування ремонтантної малини надасть можливості господарству отримати високоякісний продукт з мінімальними втратами.

В рамках цього інвестиційного проекту пропоную висаджувати ремонтантну червону малину трьох сортів на площі 30 соток за рядковою схемою з міжряддями 2 м. Відстань в рядку між саджанцями буде складати 1 м.

На даній площі пропонується вирощувати по чотири рядки сортів малини Зюгана та Хімбо Топ, та п'ять рядків сорту малини Полка.

Завдяки такій схемі посадки буде зручно доглядати за малинником.

Господарству пропонується вирощувати наступні сорти червоної ремонтантної малини:

- Малина сорту Зюгана;
- Малина сорту Хімбо Топ;
- Малина сорту Полка.

Кожен з цих сортів вже встиг завоювати довіру серед садівників і має свої переваги над іншими сортами.

Малина сорту Зюгана [16] є одним із ведучих ремонтантних сортів. Виділяється відсутністю шипів на пагонах та високою урожайністю. З одного куща можна зібрати від 2 до 4 кг малини за сезон. Перевагами цього сорту є хороші урожайні властивості, ягоди не обсипаються при зборі та підходять для перевезення. Цей сорт є морозостійким.

Малина сорту Хімбо Топ [22] відноситься до урожайних сортів швейцарської селекції. Плодоношення продовжується протягом двох місяців. З одного куща можна зібрати від 3-х кг ягід. Пагони цього сорту є стійкими до захворювань. Перевагами цього сорту є стійкість до хвороб (фітофторозу, грибку), а також ягоди підходять для перевезення.

Малина сорту Полка [23] відноситься до урожайних ремонтантних сортів польської селекції. Цей сорт є одним із найпопулярніших сортів у Польщі та у світі. Його також називають еталонним. Перевагами цього сорту є його морозостійкість, висока урожайність, ягоди також підходять для перевезення.

Розрахуємо витрати на придбання саджанців усіх сортів ремонтантної малини. Вартість одного саджанця всіх сортів складає 29,5 грн. Згідно нашої схеми посадки, нам потрібно по 388 саджанців сортів Зюгана та Хімбо Топ, а також 486 саджанці сорту Полка. Всього потрібно 1262 саджанець.

Загальна вартість саджанців складе $1262 * 29,5 = 37229,0$ грн.

Наступними витратами для господарства будуть витрати на закупку органічних та мінеральних добрив для підготовки ґрунту для посадки саджанців. Для господарства пропонується під час підготовки ґрунту, на 1

м², а саме, по рядках, внести по 5 кг компосту торгової марки Еко-Азот [24] та по 40 грамів комплексного калійно-фосфорного органічного добрива Exzol [25]

Компост торгової марки Еко-Азот виготовлений на основі пташиного посліду з додаванням низинного торфу та тирси деревної, а також фосфоритного борошна та багатьох мікроелементів (CaO, Zn, Mn, Mo, B, MgO, Cu, Co). Перевагами комплексного добрива Exzol є відсутність хлору в його складі, а також наявність основних макроелементів (Калій, Магній, Фосфор, Кальцій) необхідних для підживлення та росту саджанців.

Вартість 1 тони компосту тм Еко-Азот складає 1560,0 грн. Вартість одного мішка добрива Exzol (пакування 2 кг) складає 145,0 грн. Господарству для даної площі потрібно 3,25 тони компосту тм Еко-Азот та 13 мішків добрива Exzol (пакування 2 кг).

Порахуємо загальну вартість вище наведених органічних добрив.

$3,25 * 1560,0 = 5070,0$ грн. - вартість компосту тм Еко-Азот;

$13 * 145,0 = 1885,0$ грн..

Загальна вартість органічних добрив складе 6955,0 грн.

В рамках проекту також закладені кошти на садовий інструмент в розмірі 20000 грн., та засоби для захисту рослин в розмірі 4000 грн.

На транспортні витрати (на пальне) на перший рік закладено 1000,0 грн., та по 2500,0 грн на наступні роки, з розрахунку 1 л дизельного палива = 25,0 грн.. Такий розподіл пов'язаний з тим, що, починаючи з другого року, будуть ще й транспортні витрати на транспортування ягід.

Для росту саджанців, особливо в посушливий період, необхідна вода.

Господарству пропонується здійснювати полив за допомогою автоматичної системи крапельного зрошення. За джерело пропонується використовувати власну свердловину. Крапельний полив є універсальним та вважається самим кращим способом поливу. Він підходить практично для будь-якого ґрунту.

Такий вид поливу позитивно впливає на урожайність. Також за допомогою крапельного поливу можна вносити суміш води та добрив.

До складу автоматичного крапельного поливу входять:

- джерело постачання води (відкрита водойма чи свердловина);
- водозабір з насосом і лічильником подачі води;
- ємність для накопичення об'ємом 2 м³;
- блок автоматизації та управління крапельним поливом;
- систему фільтрації поливної води;
- підземні трубопроводи;
- наземні гнучкі трубопроводи - лейфлети;
- вузол подачі добрив;
- дільничні повітряні клапани;
- аксесуари - крани, старт-коннектори, заглушки, фітинги;
- краплинні стрічки або трубки для кожного ряду рослин;

Господарству пропонується здійснювати полив за допомогою автоматичної системи крапельного зрошення від компанії Kiev Home. [26]

Вартість автоматичної системи поливу для площі 30 соток була розрахована за допомогою калькулятора поливу Kiev Home [27].

Вартість автоматичної системи крапельного поливу складе 115000,0 грн.

До вартості монтажу автоматичної системи крапельного поливу включено:

- Обладнання Hunter;
- Транспортні витрати;
- Земельні роботи;
- Роботи з укладання та зборки системи;
- Гарантія 4 роки на комплектуючі та роботи;
- Безкоштовне сервісне обслуговування протягом одного року (консервація на зиму, весняний запуск та налаштування).

За джерело постачання води пропонується використовувати власну свердловину. Буріння свердловини та монтаж глибинного насосу пропонується замовити в підприємства Вода-Основа. [28]. Підприємство займається проведенням всіх видів бурильних робіт, повного оформлення

документації для промислових свердловин та інших робіт. Гарантія 5 років на свердловину та насос.

Розрахуємо загальну вартість свердловини та монтажу глибинного насосу.

Вартість 1 м.п. буріння свердловини з фільтром "на пісок" з трубою НПВХ Ø125 мм. дорівнює 1200,0 грн. Для свердловини глибиною 30 м.п. вартість становитиме: $30 * 1200,0 = 36000,0$ грн.. Вартість монтажу глибинного насосу становить 3000,0 грн. Загальна вартість свердловини та монтажу глибинного насосу складе: $36000,0 + 3000,0 = 39000,0$

Розрахунок витрат електроенергії було проведено в залежності від необхідної кількості поливів.

Кількість використаної електроенергії за один полив становить 45 кВт/г.

Вартість 1 кВт/г = 2,5 грн.

На перший рік запланований один полив при висадці саджанців. Також закладено 55 кВт/г на проведення інших робіт.

Вартість електроенергії на перший рік складе: $100 * 2,5 = 250,0$ грн.

Починаючи з другого року пропонується поливати малинник не менше ніж 22 рази за рік. Вартість електроенергії, починаючи з другого року, складе:

$1000,0 * 2,5 = 2500,0$ грн., з яких 10 кВт/г на проведення інших робіт.

Зберігання малини пропонується здійснити в пластикових контейнерах з вагою 0,5 кг. виробника Альфа Пак для запобігання пошкодження ягід при транспортуванні.

Вартість одного пластикового контейнера становить 1 грн.

Необхідна кількість пластикових контейнерів становить 6700,0. Вартість витрат на закупівлю пластикових контейнерів для зберігання малини складе:

$3350 * 2 * 1 = 6700,0$ грн. [29]

Будь-який процес виробництва не можливий без наявності працівників.

У процесі виробництва та реалізації продукції планується задіяти 3 працівника з місячною заробітною платою у розмірі 2000,0 грн. термін роботи:

в перший рік - 3 місяці;

починаючи з другого - 8 місяців.

Виходячи з цього, загальний розмір заробітної плати усіх задіяних працівників у процесі виробництва та реалізації продукції складе

12 000 грн. ($3 \cdot 2 \cdot 2000 = 12\,000,0$) в першому році та 48000,0 ($3 \cdot 8 \cdot 2000 = 48\,000,0$), починаючи з другого року.

Господарства на заробітну плату обов'язково проводять нарахування (єдиний соціальний внесок) у розмірі 37,0% від загальної суми заробітної плати. Таким чином, до 12 000 грн. заробітної плати необхідно додати 4440 грн. ($12\,000 \cdot 0,37 = 4440$) нарахувань та до 48000,0 заробітної плати необхідно додати 17760,0 ($48\,000 \cdot 0,37 = 17760,0$)

Загальний фонд заробітної плати (або витрат на заробітну плату), який буде дорівнюватись 16 440 грн. ($12\,000 + 4\,440 = 16\,440$). для першого року, та 65760,0, починаючи з другого року.

Будівництво або закупівля будь-якого об'єкту передбачає, що після його прийняття на баланс, підприємство повинно здійснювати обов'язкові амортизаційні відрахування на повне його відновлення протягом корисного терміну використання.

Корисний термін використання свердловини та насосу, а також садового інвентарю (гарантійний термін експлуатації) складає 5 років.

Корисний термін використання автоматичної системи крапельного поливу (гарантійний термін експлуатації) складає 4 років.

Амортизаційні відрахування пропонується здійснювати прямолінійним методом нарахування.

Це означає, що сума щорічних амортизаційних витрат на повне відновлення автоматичної системи крапельного поливу буде складати 28750,0 грн. ($115000 / 4 = 28750,0$). Сума щорічних амортизаційних витрат на повне відновлення свердловини та насосу буде складати 7800,0 грн.

(39000 / 4 = 7800,0), а сума щорічних амортизаційних витрат по відновленню садового інвентарю складе 4000,0 грн. (20000 / 4 = 5000,0) відповідно.

Загальна сума щорічних амортизаційних витрат по відновленню основних засобів складе 40550,0 грн.

Інші операційні витрати пропонується взяти на рівні 1% від загальної суми витрат. Таким чином, загальна сума інших витрат складе 1024,24 грн. для першого року, 1238,95 грн. для другого та третього років, 1289,65 для 4-го року.

Тепер, для визначення та наочного зображення загальної суми операційних витрат пов'язаних з виробництвом та реалізацією розсади овочевих культур, зведемо їх в таблицю 3.1.

З наведених даних видно, що загальна сума поточних витрат на вирощування та реалізацію малини червоної ремонтантних сортів для першого року планується у розмірі 103448,24 грн. для 2-го та 3-го років - 125133,95 грн., для четвертого - 130254,65 грн..

Таблиця 3.1

Поточні витрати на вирощування та реалізацію малини червоної ремонтантних сортів

	2022	2023	2024	2025
Оплата праці	16440	65760	65760	65760
Амортизація	40550	40550	40550	40550
Добрива	6955	1885	1885	6955
Транспортні витрати	1000	2500	2500	2500
Засоби захисту рослин	0	4000	4000	4000
Вартість електроенергії	250	2500	2500	2500
Вартість саджанців	37229	0	0	0
Контейнери для зберігання	0	6700	6700	6700
Інші витрати	1024,24	1238,95	1238,95	1289,65
Всього	103448,24	125133,95	125133,95	130254,65

3.2. Ефективність впровадження інвестиційного проекту

Для впровадження інвестиційного проекту вирощування малини червоної ремонтантних сортів, господарству необхідно вкласти кошти у розмірі 280000 грн. Загальний обсяг необхідних фінансових ресурсів для реалізації проекту підприємство здатне здійснити за власний рахунок.

Тривалість проекту 4 роки.

До складу проектної команди були включені: замовник проекту – голова фермерського господарства «Каскад», команда проекту - головний економіст, головний агроном, головний механік.

Для визначення економічної ефективності інвестиційного проекту необхідно спочатку скласти бюджет проекту. Для цього потрібно визначити загальну суму операційних витрат та запланованих доходів.

Використовуючи данні наведених розрахунків та пояснення до них у розділі 3.1, визначимо загальну суму операційних витрат і зведемо її у таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Витрати операційної діяльності, грн.

Показники	2022	2023	2024	2025	Усього
Прямі матеріальні витрати	45434	17585	17585	22655	103259
Прямі трудові витрати (оплата праці і соціальні відрахування)	16440	65760	65760	65760	213720
Разом прямі витрати	61874	83345	83345	88415	316979
Операційні витрати - всього	1024,24	1238,95	1238,95	1289,65	4791,79
у т.ч. адміністративні та інші витрати	1024,24	1238,95	1238,95	1289,65	4791,79
Амортизація	40550	40550	40550	40550	162200
Всього витрат операційної діяльності	103448,24	125133,95	125133,95	130254,65	483970,8

Для встановлення розміру очікуваного доходу від реалізації малини червоної ремонтантних сортів, були проведені дослідження щодо цінової політики реалізації малини червоної на ринках Дніпропетровської області.

Згідно цих досліджень було встановлено, що ціна реалізації малини червоної у 2019-2020 роках в середньому складала близько 150 грн. за 1 кг. На коливання у межах зазначеної ціни впливав період реалізації, а також вид продукції, сорт, місце реалізації та багато інших факторів.

Тому, враховуючи зазначені дослідження і той ріст цін, який відбувається останнім часом, а також високу врожайність малини червоної ремонтантних сортів, пропонується встановити ціну її реалізації у 2023 за ціною 150 грн. за 1 кг.

Розмір планових надходжень надано у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Надходження від операційної діяльності

Вид продукції / рік	Середня ціна реалізації 1 ц малини, грн.	Загальний обсяг продукції, ц.	Загальний обсяг надходжень, грн.
Урожай 2022	15000	33,49	502350
Урожай 2023	15000	33,49	502350
Урожай 2024	15000	33,49	502350

На основі вище наведених даних складемо бюджет проекту і надамо його у таблиці 3.4.

Звівши баланс грошових надходжень і витрат по проекту, можемо сказати, що даний проект є збалансованим, дефіциту в коштах за період реалізації проекту не виявлено.

Для визначення економічної ефективності інвестиційного проекту необхідно провести проектний аналіз з визначенням основних показників результативності – чистої теперішньої вартості, чистої теперішньої вартості модифікованої, рентабельності інвестицій, коефіцієнту вигод/витрат, строку окупності проекту.

Бюджет проекту, грн.

Статті доходів/витрат	2022	2023	2024	2025
1. Кошти на початок проекту	280000	176551,76	553767,81	930983,86
2. Надходження від операційної діяльності	0	502350	502350	502350
3. Разом наявні кошти (1+2)	280000	678901,76	1056117,81	1433333,86
4. Витрати по операційній діяльності	103448,24	125133,95	125133,95	130254,65
5. Разом грошові виплати	103448,24	125133,95	125133,95	130254,65
6. Кошти на кінець року (3-5)	176551,76	553767,81	930983,86	1303079,21
7. Грошовий потік по операційній діяльності (2-4)	-103448,24	377216,05	377216,05	372095,35

Для розрахунку показників проектного аналізу побудуємо таблицю 3.5.

Для розрахунку коефіцієнтів дисконтування (Кд) грошових потоків за роками періоду економічного життя інвестицій використовується формула:

$$Кд = \frac{1}{\left(1 + \frac{дс}{100}\right)^{i-1}}, \quad (3.1)$$

де ДС — дисконтна ставка, %; i — рік, на який розраховується коефіцієнт дисконтування

В знаменнику даної формули степінь $i-1$ береться тоді, коли дохід від інвестицій починають отримувати в перший же рік їх здійснення. За таких умов коефіцієнт дисконтування у першому році береться за одиницю. В решті випадків за степінь береться i , тобто рік, на який розраховується коефіцієнт дисконтування [30].

Завершальним етапом проведення проектного аналізу буде розрахунок наступних інструментів проектного аналізу:

1) чиста теперішня вартість проекту (NPV) – різниця між сумою дисконтованих грошових надходжень, які виникають при реалізації проекту, та сумою дисконтованих витрат, необхідних для здійснення усього проекту:

Таблиця 3.5

Визначення показників ефективності проекту

Показники	2022	2023	2024	2025
Сума інвестицій, грн.	280000,00	176551,76	0,00	0,00
Вигоди по проекту, грн.	0,00	502350,00	502350,00	502350,00
Поточні витрати по проекту, грн.	103448,24	125133,95	125133,95	130254,65
Очікуваний прибуток, грн.	-	377216,05	377216,05	372095,35
Коефіцієнт дисконтування (R=30%)	1,00	0,77	0,59	0,46
Чисті грошові потоки, грн.	-	377216,05	377216,05	372095,35
Дисконтовані грошові потоки, грн.	103448,24	290456,36	222557,47	171163,86
Дисконтований грошовий потік з початку експлуатації проекту, грн.	103448,24	187008,12	409565,59	580729,45
Дисконтовані вигоди, грн.	0,00	386809,50	296386,50	231081,00
дисконтовані витрати	103448,24	96353,14	73829,03	59917,14

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t}, \quad (3.2)$$

де B_t - повні вигоди за рік t ;

C_t – повні витрати за рік t ;

t – відповідний рік проекту (1, 2, ..., n);

n – строк служби проекту в роках; i – ставка дисконту (процентна).

2) чиста теперішня вартість проекту модифікована (NPV_M) – різниця між NPV та сумою інвестицій:

$$NPV_M = NPV - I, \quad (3.3)$$

де I – сума інвестицій.

3) рентабельність інвестицій (PI) – визначає вигоду інвестора від участі в проекті:

$$PI = (NPV_M : I) * 100\%. \quad (3.4)$$

4) коефіцієнт вигоди/затрати (B/C) - сума дисконтованих вигод, поділена на суму дисконтованих затрат:

$$B/C = \frac{\sum_{t=1}^n B_t / (1+i)^t}{\sum_{t=1}^n C_t (1+i)^t}. \quad (3.5)$$

5) строк окупності проекту (PB) – визначає, за який період проект покриває витрати:

$$PB = (t_0 - 1) + \frac{I - \sum PV_{(t_0-1)}}{PV_{t_0}}, \quad (3.6)$$

де PV – дисконтовані грошові потоки;

t_0 – номер року, в якому сума дисконтованих грошових потоків починає перевищувати суму інвестицій.

Результат розрахунків даних індикаторів занесемо до таблиці 3.6.

Зробивши проектний аналіз, можемо стверджувати, що даний проект є доцільним, оскільки значення чистої теперішньої вартості модифікованої перевищує суму інвестицій на 300729,45 грн., коефіцієнт вигоди/витрат більший за одиницю, період окупності не перевищує періоду його експлуатації.

Таблиця 3.6

Індикатори ефективності проекту

Показники	Значення
NPV	580729,45
NPV_M	300729,45
Рентабельність інвестицій, %	107,40
Коефіцієнт вигоди/затрати	2,74
Строк окупності проекту	1,74

Будь-який інвестиційний проект завжди підлягає певному колу ризиків. Тому, одним із головних завдань визначення ефективності проекту є виявлення та оцінки ризиків проекту.

Визначення ризиків проекту здійснюється за якісною та кількісною оцінкою.

Для якісної оцінки ризиків необхідно проаналізувати фактори та умови зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, вплив яких може викликати відхилення від запланованих результатів проекту.

Результати якісної оцінки представлені у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Якісний аналіз ризиків проекту

Вид ризику	Фактори невизначеності, які формують ризик	Можливі наслідки	Інструменти управління ризиком
Маркетинговий ризик	Зміна цінової політики	Підвищення вартості закупки сировини	Пошук додаткових (інших) поставників сировини
	Зміна потреб у продукції	Падіння попиту на продукцію та зниження доходів від реалізації	Виробництво інших видів продукції з використанням основних фондів задіяних в інвестиційному проекті

Для кількісної оцінки ризиків інвестиційного проекту скористаємось наступними методами:

- методом аналізу сценаріїв;
- методом визначення зони виробничої стійкості.

Для цього використаємо наступну вихідну інформацію (таблиця 3.8).

Ймовірність сценарію 0,1 означає, що витрати на одиницю продукції (1 ц.) можуть збільшитись на 35% або 1325,60 грн

При використанні методу оцінки ризику як аналізу сценаріїв були розраховані наступні показники:

- можливе значення доходу, що визначається як:

$$(\text{Ціна-Собівартість}) * \text{Кількість}$$

- можливе очікуване значення доходу ($M_{до}$), що розраховується за формулою:

$$M_{\text{до}} = \sum D_i * Y_i, \quad (3.7)$$

де D_i – доход за i -тим сценарієм;

Y_i – ймовірність i -того сценарію.

Таблиця 3.8

Вихідна інформація для кількісної оцінки ризиків

Ймовірність сценарію	Червона малина ремонтантних сортів		
	Ціна за 1 ц., грн.	Собівартість 1ц., грн.	Кількість реалізованої продукції, ц.
0,5	15000	3787,42	33,49
0,25	15000	4355,54	33,49
0,15	15000	4734,28	33,49
0,1	15000	5113,02	33,49
1	x	x	x

Для визначення рівня ризику проекту були розраховані середньоквадратичне відхилення можливого доходу ($M_{\text{Дв}}$) та коефіцієнт варіації (K_v).

$$M_{\text{Дв}} = \sqrt{\sum (D_i - M_{\text{до}})^2 * Y_i}, \quad (3.8)$$

$$K_v = V/M_{\text{до}}. \quad (3.9)$$

Оцінка ризиків проекту за методом аналізу сценаріїв надана у таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

Оцінка ризиків проекту за методом аналізу сценаріїв

Ймовірність сценарію	Червона малина ремонтантних сортів			Відхилення від можливого значення доходу
	МЗД	МЗДі	МЗДо	
0,5	375509,15	187754,58	378680,17	262196,51
0,25	356483,02	89120,76		
0,15	343798,94	51569,84		
0,1	502350,00	50235,00		
Коефіцієнт варіації	0,66			

Отримавши певні результати за цим методом, бачимо, що підприємство в цілому по проекту може отримати дохід у розмірі 378680,17 грн. \pm 66,0%.

При оцінці ризиків з використанням методу зони виробничої стійкості, були проведені розрахунки за наступними показниками:

Точка беззбиткового виробництва (ТБВ), яка визначається за формулою:

$$\text{ТБВ} = \text{Пв} / (\text{Ц} - \text{Св}), \quad (3.10)$$

де Пв – постійні витрати, грн.,

Ц – ціна за одиницю продукції, грн.,

Св – собівартість одиниці продукції, грн.

Зона виробничої стійкості (ЗВС) визначається за наступною формулою:

$$\text{ЗВС} = (\text{Р} - \text{ТБВ}) / \text{Р} * 100\%, \quad (3.11)$$

де Р – обсяг реалізації, од.

Для того, щоб визначити очікуваний рівень зони виробничої стійкості необхідно розрахувати середньозважене значення показника по всім сценаріям:

$$\text{ЗВС}_0 = \sum \text{ЗВС}_i * \text{Й}_i, \quad (3.11)$$

де ЗВС_і – зона виробничої стійкості за і-тим сценарієм;

Й_і – ймовірність і-того сценарію.

Таблиця 3.10

Оцінка ризиків проекту за методом визначення зони виробничої стійкості

Ймовірність	Червона малина ремонтантних сортів		
	ТБВ	ЗВС, %	ЗВС ₀
0,5	11,3	66,2	33,1
0,25	11,9	64,4	16,1
0,15	12,4	63,1	9,5
0,1	12,8	61,7	6,2
Очікуваний рівень зони виробничої стійкості	х	х	58,7

Оцінка ризиків проекту за методом визначення зони виробничої стійкості надана у таблиці 3.10.

Наведені дані оцінки ризиків проекту за методом визначення зони виробничої стійкості свідчать, що точка беззбитковості за даним інвестиційним проектом при ймовірному сценарію 0,1 складе 12,8 ц.. Це означає, що підприємство протягом року повинно реалізувати як мінімум 12,8 ц. ягід малини замість 33,49 ц. запланованих.

Згідно цих розрахунків підприємству необхідно реалізувати 38,3% виготовленої продукції від загального обсягу, щоб погасити постійні витрати.

Для всебічного аналізу інвестиційного проекту визначимо основні показники економічної ефективності вирощування розсади овочевих культур і зведемо їх у таблицю 3.11.

Таблиця 3.11

Показники економічної ефективності вирощування розсади овочевих культур

Показники	Червона малина ремонтантних сортів
Собівартість 1 ц., грн.	3787,42
Ціна реалізації 1 ц., грн.	15000
Прибуток на 1 ц., грн.	11212,58
Прибуток, грн	375509,15
Рівень рентабельності, %	296,0

Згідно даних економічної ефективності, вирощування розсади овочевих культур на підприємстві буде прибутковим виробництвом, оскільки критерій економічної ефективності – рівень рентабельності очікується на рівні 296 %. Це означає, що на кожную вкладену гривню підприємство може отримати майже 2,96 грн.

Висновки до третього розділу

1. Враховуючи погіршення фінансового стану господарства протягом останніх років періоду дослідження, йому пропонується впровадити інвестиційний проект з вирощування червоної малини ремонтних сортів, які є морозостійкими, відносно стійкими до посушливої погоди, непримхливими в догляді, з високими показниками врожайності та плоди яких придатні для зберігання та транспортування. До того ж, на відміну від звичайної малини, яка дає врожай на другий рік після висаджування ремонтантна малина родить на перший рік та дає два врожаї, що суттєво збільшує фінансові доходи господарства.

2. Для здійснення реалізації інвестиційного проекту підприємству необхідно 280000 грн. Загальний обсяг необхідних фінансових ресурсів для реалізації проекту підприємство здатне здійснити за власний рахунок. Тривалість проекту 4 роки.

3. Під час розрахунку виробничого плану було встановлено, що загальна сума поточних витрат на виробництво та реалізацію продукції планується у наступному розмірі: 1-й рік – 103448,24 грн., 2-й та 3-й роки – по 125133,95 грн., 4-й рік - 130254,65. Збільшення витрат по проекту починаючи з другого року пояснюється збільшенням матеріальних витрат на виробництво продукції.

4. Аналіз інвестиційного проекту довів, що він є доцільним, оскільки значення чистої теперішньої вартості модифікованої перевищує суму інвестицій на 300729,45грн., коефіцієнт вигоди/витрати більший за одиницю, період окупності не перевищує періоду його експлуатації і складає 1,74 роки.

5. Показники ефективності виробництва червоної малини ремонтних сортів засвідчують, що виробництво даного виду продукції є досить прибутковим (прибуток на 1ц. складає 11212,58грн.). Критерій економічної ефективності – рівень рентабельності дорівнює 296,0%. Це означає, що господарство на кожну вкладену гривню додатково отримує 2,96 грн.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. На підставі проведених досліджень було встановлено, що підхід до трактування категорії «фінансовий стан підприємства» більшістю науковців є практично ідентичним і визначається як: «...комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів».

2. Методика визначення фінансового стану підприємства базується на аналізі статистичної документації результатів господарської та управлінської діяльності підприємства за певний період часу шляхом порівняння отриманих результатів, як в статистиці, так і в динаміці з результатами діяльності аналізованого підприємства, результатами конкурентних підприємств, нормативними показниками.

3. Незважаючи на аграрну спрямованість нашої держави, більшість аграрних підприємств знаходиться на межі фінансового банкрутства. Головними причинами такого стану є:

- застаріла МТБ. Основними сільськогосподарськими машинами аграрні підприємства забезпечені лише на 45-65%, понад 90% з яких вже відпрацювали свій амортизаційний строк;

- недосконала кредитна політика держави щодо аграрних виробників. Одним з основних джерел фінансування, як оборотних, так і основних засобів підприємств є кредити комерційних банків, ставка відсотка за якими сягає надто високих розмірів, що призводить до фінансової залежності підприємств і, як наслідок, банкрутства.

- низький відсоток залучення іноземних інвестицій тощо.

4. На підставі проведеного аналізу діяльності господарства можна зазначити, що воно не велике за розміром і протягом усього періоду дослідження займається виробництвом тільки продукції галузі рослинництва,

а саме зернових культур та соняшнику, і має зерно-олійний напрям спеціалізації.

5. Згідно результатів аналізу балансу господарства за період дослідження розмір вартості його активів збільшився на 6,06%, а приріст власного капіталу майже на 13% (за рахунок нерозподіленого прибутку), що свідчить про прибуткову діяльність господарства.

6. Результати досліджень майнового стану господарства довели, що незважаючи на незначне погіршення показників стану МТБ господарства, воно протягом трьох років має потужну МТБ (коефіцієнт придатності основних засобів станом на 2019 рік складає 0,77) і щороку її оновлює.

7. Результати аналізу ліквідності господарства довели, що воно є ліквідним, платоспроможним, оскільки усі показники ліквідності вище за нормативні їх показники. Проте, значне перевищення коефіцієнту поточної ліквідності (у 2019 році склав 13,33) може свідчити про не ефективне управління оборотними активами. До того ж, у 2018 році коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності були нижчими за їх нормативні значення (коефіцієнт швидкої ліквідності у 2018 році склав 0,16 при нормі 0,6-0,8, а абсолютної ліквідності - 0,02 при нормативі 0,1-0,2), що мало своє відображення під час визначення типу фінансової стійкості господарства у 2018 році, який був визначений як «кризовий стан».

8. Дослідження фінансової стійкості (незалежності) господарства протягом трьох років довели, що господарство є стійким, фінансово незалежним та платоспроможним оскільки розмір його власного капіталу у складі пасивів балансу господарства складає 97,0%, а коефіцієнт концентрації позикового капіталу складає лише 0,03.

9. Незважаючи на позитивні результати фінансової діяльності господарства щодо його фінансової стійкості, усі показники рентабельності у 2019 році проти 2017 року мають не значне погіршення, що в майбутньому може негативно відобразитись на діяльності господарства. А відтак, для покращення фінансової діяльності господарства в майбутньому йому

пропонується впровадити інвестиційний проєкт з вирощування червоної малини ремонтних сортів з метою збільшення прибутковості господарства та покращення фінансових результатів його діяльності.

10. Враховуючи погіршення фінансового стану господарства протягом останніх років періоду дослідження, йому пропонується впровадити інвестиційний проєкт з вирощування червоної малини ремонтних сортів, які є морозостійкими, відносно стійкими до посушливої погоди, непримхливими в догляді, з високими показниками врожайності та плоди яких придатні для зберігання та транспортування. До того ж, на відміну від звичайної малини, яка дає врожай на другий рік після висаджування ремонтантна малина родить на перший рік та дає два врожаї, що суттєво збільшує фінансові доходи господарства.

11. Для здійснення реалізації інвестиційного проєкту підприємству необхідно 280000 грн. Загальний обсяг необхідних фінансових ресурсів для реалізації проєкту підприємство здатне здійснити за власний рахунок. Тривалість проєкту 4 роки.

12. Під час розрахунку виробничого плану було встановлено, що загальна сума поточних витрат на виробництво та реалізацію продукції планується у наступному розмірі: 1-й рік – 103448,24 грн., 2-й та 3-й роки – по 125133,95 грн., 4-й рік - 130254,65. Збільшення витрат по проєкту починаючи з другого року пояснюється збільшенням матеріальних витрат на виробництво продукції.

13. Аналіз інвестиційного проєкту довів, що він є доцільним, оскільки значення чистої теперішньої вартості модифікованої перевищує суму інвестицій на 300729,45грн., коефіцієнт вигоди/витрати більший за одиницю, період окупності не перевищує періоду його експлуатації і складає 1,74 роки.

14. Показники ефективності виробництва червоної малини ремонтних сортів засвідчують, що виробництво даного виду продукції є досить прибутковим (прибуток на 1ц. складає 11212,58грн.). Критерій

економічної ефективності – рівень рентабельності дорівнює 296,0%. Це означає, що господарство на кожну вкладену гривню додатково отримає 2,96 грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джеппарова С.С., Харченко В.О. Сучасні аспекти аналізу фінансового стану підприємства. Проблемы материальной культуры - экономические науки. С. 26-31
2. Л. С. Крючко, Оцінка фінансового стану підприємства сутність та необхідність. Ефективна економіка № 12, 2012
3. Невідомий автор. Аналіз фінансового стану підприємства (на матеріалах ЗАТ "АТБ Групп".
4. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. SWorld. 2012
5. Приклад розрахунку аналізу фінансового стану на звітності ТОВ "СЕКТОР" [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.finalon.com/ru/prymer-rezultata-analyza#nachalo>
6. Бержанір І.А. Діагностика майнового стану підприємства. Уманський національний університет садівництва. УДК 658.451.
7. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємств.
8. Невідомий автор. Аналіз фінансової стійкості підприємств. Тема 8.
9. Нагайчук В.В., Ковальчук Н.Є. Аналіз фінансової стійкості підприємств та напрями її забезпечення. Вінницький навчально-науковий інститут Тернопільського національного економічного університету. 2017. С. 71-76.
10. Показники ділової активності підприємства. - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://fin-admin.com/ua/fnansovij-analz/42-pokazniki-dlovo-aktivnost-pdprimstva.html>
11. Гуль І.Г. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. Кафедра економіки та менеджменту Львівського державного університету фізичної культури та спорту.

12. Невідомий автор. Аналіз рентабельності підприємства та його продукції.
13. Фаріон В.Я., Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств. Інноваційна економіка, науково-виробничий журнал., Тернопільський національний економічний університет. - С. 27-33.
14. Мірзак Т.П., Гліжинський М., Особливості розвитку аграрного сектору економіки України., Кіровоградський національний технічний університет., УДК 334.6
15. Костромський М.В. Сучасний стан технічного забезпечення аграрно\ сфери економіки України., Ефективна економіка №12, 2012р. УДК 338.43, <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2446>
16. Семенов Г., академік АЕН України Єропутова О., Оцінка та аналіз фінансового стану акціонерного товариства.
17. Павло Прибиток. 19.12.2020, <https://dumka.biz/viroshhuvannya-malini-yak-vigidnij-vlasnij-biznes/>
18. <https://farmerstvo.net/5705901-raspberry-growing-as-a-profitable-business>
19. <https://biznes-plan.com.ua/gotovyj/malina>
20. «12 правил догляду за ремонтантною малиною» - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://domicad.com.ua/ru/articles/kak-uhajivat-za-remontantnoy-malinoj>
21. "Малина сорту Зюгана" - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://agro-market.net/catalog/item/7664/>
22. «Малина сорту Хімбо Топ» - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://agro-market.net/catalog/item/14602/>
23. "Малина сорту Полка" - [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://agro-market.net/catalog/item/malina_polka/#cart-rate "Малина сорту Полка"
24. Компост тм Еко-Азот. - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://cherkassy.flagma.ua/uk/kompost-o7173885.html> Компост тм Еко-Азот.

25. Комплексне органічне добриво Exzol - [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.m-dachnik.com/kompleksnoe-kaliyno-fosforno-organicheskoe-udobrenie-exzol-1kg?gclid=Cj0KCQiAyJOBbDCARIsAJG2h5fO2GW5NhAS7RUmQuMny69VPnBRw3wiXZOZbbuZaFLE4z0YKP3ci7UaAmCLEALw_wcB
26. Контакти Kiev Home - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://kievrem.com.ua/kontakty/>
27. Калькулятор поливу Kiev Home - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://kievrem.com.ua/mir-landshafta/poliv/kalkulyator-poliva-kiev-home/> .
28. Підприємство Вода-Основа - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://voda-osnova.dp.ua/tseny>
29. Лотки для зберігання малини - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://prom.ua/p18514762-lotok-dlya-maliny.html>
30. Розрахунок коефіцієнта дисконтування - [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://buklib.net/books/29385/>

ДОДАТКИ

Рис. 2.1. Посівні культури у 2017 році

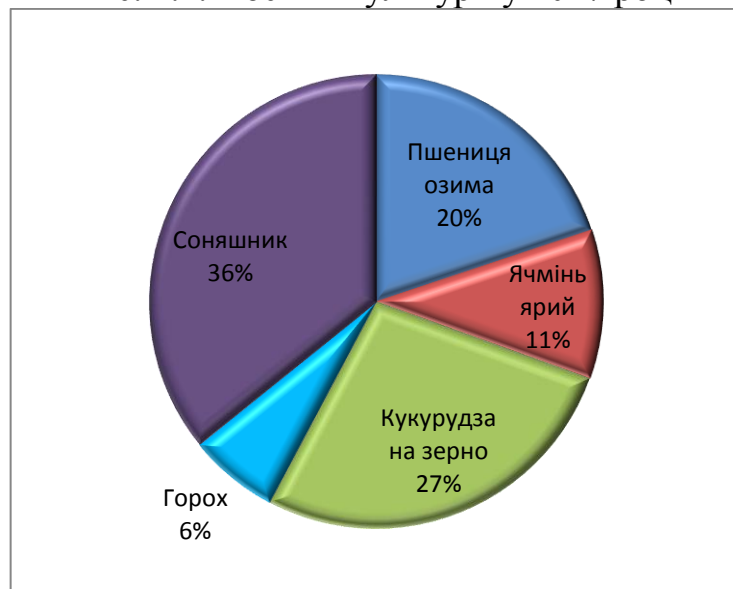

Рис. 2.2. Посівні культури у 2018 році

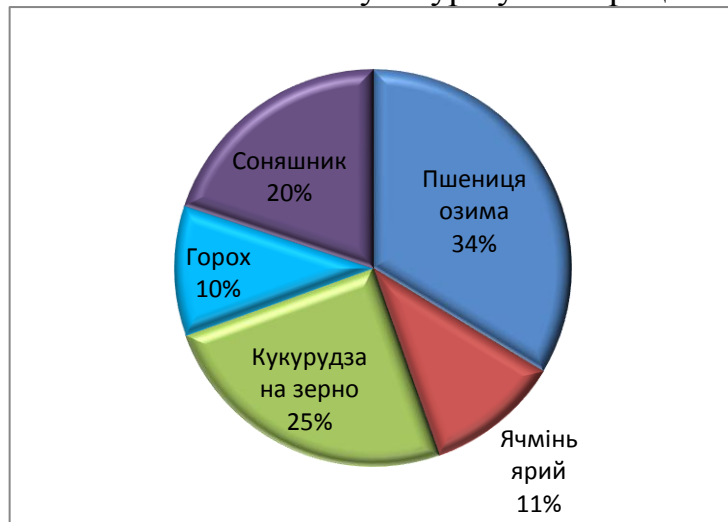

Рис. 2.3. Посівні культури у 2019 році

Аналіз активів ФГ "КАСКАД" за 2017 - 2019 роки

	Код рядка	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення 2017-2018	Абсолютне відхилення 2018-2019	Абсолютне відхилення 2017-2019	Відносне відхилення 2017-2018	Відносне відхилення 2018-2019	Відносне відхилення 2017-2019	Вертикальний аналіз за 2019 р.,%
Актив											
I. Необоротні активи											
Основні засоби	1010	2627,5	2540,8	2582,4	-86,7	41,6	-45,10	-3,30	1,64	-1,72	61,75
первісна вартість	1011	3163,8	3190,3	3354,4	26,5	164,1	190,60	0,84	5,14	6,02	80,21
знос	1012	536,3	649,5	772,0	113,2	122,5	235,70	21,11	18,86	43,95	18,46
Інші необоротні активи	1090	-	-	-							0,00
Усього за розділом I	1095	2627,5	2540,8	2582,4	-86,7	41,6	-45,10	-3,30	1,64	-1,72	61,75
II. Оборотні активи							0,00				
Запаси	1100	1055,0	1479,1	1471,2	424,1	-7,9	416,20	40,20	-0,53	39,45	35,18
у тому числі готова продукція	1103	702,8	0	0	-702,8	0	-702,80	-100,00		-100,00	0,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	69,9	0	0	-69,9	0	-69,90	-100,00		-100,00	0,00
Поточна дебіторська заборгованість	1155	0	0,9	83,7	0,9	82,8	83,70		9200,00		2,00
Гроші та їх еквіваленти	1165	172,7	3,0	44,3	-169,7	41,3	-128,40	-98,26	1376,67	-74,35	1,06
Інші оборотні активи	1190	17,8	19,1	0,3	1,3	-18,8	-17,50	7,30	-98,43	-98,31	0,01
Усього за розділом II	1195	1315,4	1502,1	1599,5	186,7	97,4	284,10	14,19	6,48	21,60	38,25
Баланс	1300	3942,9	4042,9	4181,9	100	139	239,00	2,54	3,44	6,06	100,00

Додаток В

Аналіз пасивів ФГ "КАСКАД" за 2017 - 2019 роки

	Код рядка	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення 2017-2018	Абсолютне відхилення 2018-2019	Абсолютне відхилення 2017-2019	Відносне відхилення 2017-2018	Відносне відхилення 2018-2019	Відносне відхилення 2017-2019	Вертикальний аналіз за 2019 р.,%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	9	10	11
Пасив											
I. Власний капітал											
Капітал	1400	1836,5	1836,5	1836,5	0	0	0	0,00	0,00	0,00	43,92
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1972,2	2058,5	2225,4	86,3	166,9	253,2	4,38	8,11	12,84	53,22
Усього за розділом I	1495	3808,7	3895,0	4061,9	86,3	166,9	253,2	2,27	4,28	6,65	97,13
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0	0,0	0			0				0,00
III. Поточні зобов'язання							0				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	120,0	0	120	120				2,87
Поточна кредиторська заборгованість за:							0				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	134,2	0	0	-134,2	0	-134,2	-100,00		-100,00	0,00
Інші поточні зобов'язання	1690	0	147,9	0	147,9	-147,9	0		-100,00		0,00
Усього за розділом III	1695	134,2	147,9	120,0	13,7	-27,9	-14,2	10,21	-18,86	-10,58	2,87
Баланс	1900	3942,9	4042,9	4181,9	100	139	239	2,54	3,44	6,06	100,00

Додаток Д

Аналіз звіту про фінансові результати ФГ "КАСКАД" за 2017 - 2019 роки

	Код рядка	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення 2017-2018	Абсолютне відхилення 2018-2019	Абсолютне відхилення 2017-2019	Відносне відхилення 2017-2018	Відносне відхилення 2018-2019	Відносне відхилення 2017-2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1162,2	1000,9	1775,6	-161,3	774,7	613,4	-13,88	77,40	52,78
Інші доходи	2160			6,6	0	6,6	6,6			
Разом доходи	2280	1162,2	1000,9	1782,2	-161,3	781,3	620	-13,88	78,06	53,35
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	961,0	914,6	1615,3	-46,4	700,7	654,3	-4,83	76,61	68,09
Разом витрати	2285	961	914,6	1615,3	-46,4	700,7	654,3	-4,83	76,61	68,09
Фінансовий результат до оподаткування	2290	201,2	86,3	166,9	-114,9	80,6	-34,3	-57,11	93,40	-17,05
Чистий прибуток (збиток)	2350	201,2	86,3	166,9	-114,9	80,6	-34,3	-57,11	93,40	-17,05